

Haaga-Helia
ammattikorkeakoulu Oy

Matkailijoiden mielipiteet eläinkohteiden eettisyydestä sekä eläinkohteiden rooleista viihteessä, opetuksessa ja eläinten suojelussa

Niina Vestola

Tekijä Niina Vestola	
Koulutusohjelma Matkailun koulutusohjelma	
Raportin/Opinnäytetyön nimi Matkailijoiden mielipiteet eläinkohteiden eettisyydestä sekä eläinkohteiden rooleista vihteessä, opetuksessa ja eläinten suojelussa	Sivu- ja liitesivumäärä 42 + 4
<p>Tässä opinnäytetyössä tutkitaan suomalaisten matkailijoiden mielipiteitä kotimaisia ja ulkomaisia eläinkohteita kohtaan sekä selvitetään, millaisina matkailijat kokevat eläinkohteiden roolit vihteessä, opetuksessa ja eläinten suojelussa. Opinnäytetyö toteutettiin toimeksiantona Reilun matkailun yhdistykselle.</p> <p>Tässä opinnäytetyössä tutkimusnäkökulma on kriittinen, mutta objektiivinen. Opinnäytetyössä tuodaan esille mahdollisimman tasapuolisesti erilaisia näkökulmia eläinkohteista. Käydään läpi eläinkohteiden tuomia hyötyjä eläinten suojelun ja eläinkohteiden vierailijoille tarjoaman opetuksen kannalta sekä millaista kritiikkiä eläinkohteet ovat kohdanneet. Teoriaosuudessa tarkastellaan eläinkohde-esimerkkeinä eläintarhoja, delfinaarioita, elefanttisafareita ja tiikerikohteita. Lisäksi käydään läpi eläinetiikkaa, eläinoikeuksien historiaa ja vastuullista matkailua.</p> <p>Tutkimuksessa käytettiin kvantitatiivista eli määrällistä tutkimusmenetelmää. Tutkimusaineisto kerättiin sähköisen kyselylomakkeen avulla, joka luotiin Webropol-kyselytyökalulla. Linkkiä kyselyyn jaettiin tutkijan oman Facebook-profiilin kautta. Kysely oli auki ajankohdalla 29.8.2017 – 27.9.2017 ja vastauksia kyselyyn saatiin yhteensä 63. Koska vastausten määrä jäi vähäiseksi, tulokset ovat suuntaa-antavia, antaen osviittaa kaikkien suomalaisten matkailijoiden mielipiteistä eläinkohteita kohtaan.</p> <p>Tuloksista ilmeni, ettei eläinkohteita pidetä tärkeänä osana matkan virkistys- ja vapaa-ajan aktiviteetteja. Suuri osa vastaajista ei myöskään vieraile mielellään eläinkohteissa ollessaan matkoilla. Mielipiteet eläinkohteiden rooleista opetuksessa ja eläinten suojelussa riippuivat eläinkohteesta. Suurin osa vastaajista koki, että eläinkohteet ovat olemassa viihdyttääkseen yleisöä. Eläinten hyvinvoinnista eläinkohteissa ilmeni ristiriitaisia mielipiteitä. Tutkimuksessa selvisi, että matkailijat ovat kiinnostuneita eläinten hyvinvoinnista eläinkohteissa ja he haluavat tehdä eettisiä ja vastuullisia valintoja matkaillessaan.</p>	
Asiasanat Eläinkohteet, eettisyys, matkailu, mielipiteet	

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Eläinetiikka.....	3
2.1	Etiikka ja moraali.....	3
2.2	Eläinoikeuksien historia.....	4
2.3	Lainsäädäntö	6
2.4	Eläinten hyvinvointi	7
2.5	Eettisyys ja eläimet mediassa	9
3	Eläinkohteet	11
3.1	Eläinkohteen määritelmä.....	11
3.2	Eläintarhat.....	12
3.3	Delfinaariot.....	14
3.4	Elefanttisafarit	15
3.5	Tiikerikohteet	17
4	Vastuullinen matkailu	19
4.1	Vastuullisen matkailun määritelmä.....	19
4.2	Vastuullinen matkanjärjestäjä.....	19
4.3	Vastuullinen matkailija.....	20
5	Tutkimuksen toteutus	22
5.1	Tutkimusmenetelmä.....	22
5.2	Aineistonkeruumenetelmä.....	23
5.3	Aineiston kerääminen.....	24
5.4	Tutkimuksen luotettavuus	25
6	Tutkimustulokset	27
6.1	Vastaajien taustatiedot.....	27
6.2	Kiinnostus eläinkohteita kohtaan.....	28
6.3	Eläinkohteiden merkitys yleisölle.....	29
6.4	Eläinten hyvinvointi	32
6.5	Eläinten suojelu.....	33
6.6	Vastuullinen matkailu	35
7	Pohdinta.....	38
7.1	Tulosten tarkastelu.....	38
7.2	Opinnäytetyöprosessi.....	40
8	Lähteet.....	43
	Liitteet.....	49
	Liite 1. Kyselylomake.....	49

1 Johdanto

Tässä opinnäytetyössä tutkitaan suomalaisten matkailijoiden mielipiteitä kotimaisia ja ulkomaisia eläinkohteita kohtaan sekä selvitetään, millaisina matkailijat kokevat eläinkohteiden roolit vihteessä, opetuksessa ja eläinten suojelussa. Tutkimus toteutettiin toimeksiantona Reilun matkailun yhdistykselle ja aihe on valittu tutkijan oman kiinnostuksen pohjalta. Tutkimuksessa käytetään kvantitatiivista eli määrällistä tutkimusmenetelmää. Tulokset ovat suuntaa-antavia, antaen osviittaa kaikkien suomalaisten matkailijoiden mielipiteistä eläinkohteita kohtaan.

Eläinkohteet usein perustelevat toimintansa eläinten suojelulla ja uhanalaisten lajien säilyttämisellä. (Hakkarainen & McVeigh 2015). Myös monet eläinkohteet, erityisesti eläintarhat ja delfinaariot, korostavat vierailijoille tarjoamaansa tietoa ja opetusta eläimistä (Shani 2012, 141). Yleisön viihdyttäminen on kuitenkin kaikkein näkyvin osa eläinkohteiden toimintaa. Siksi tässä opinnäytetyössä halutaan selvittää, mitä mieltä suomalaiset matkailijat ovat eläinkohteiden eettisyydestä sekä eläinkohteiden rooleista vihteessä, opetuksessa ja eläinten suojelussa.

Tässä opinnäytetyössä tutkimusnäkökulma on kriittinen, mutta kuitenkin objektiivinen. Tutkimuksessa tuodaan esille mahdollisimman tasapuolisesti erilaisia näkökulmia eläinkohteista, tarkastellaan eläinkohteiden tuomia hyötyjä eläinten suojelun ja eläinkohteiden vierailijoille tarjoaman opetuksen kannalta sekä käydään läpi, millaista kritiikkiä eläinkohteet ovat kohdanneet. Länsimaisen kuluttajan suhtautuminen eläinten oikeuksiin on muuttunut entistä näkyvämmäksi ja kriittisemmäksi ja yhä useampi kokee, että eläimillä on itseisarvo ja oikeuksia. Kuluttajat ovat yhä valveutuneempia ja vastuullisuus, kestävä kehitys ja yritysten yhteiskuntavastuu ovat entistä tärkeämpiä heidän valinnoissaan. Vaikka eläinmatkailu on ollut kasvava elinkeino, silti eläinten olosuhteita ja oikeuksia on tutkittu kohtalaisen vähän. Siksi tämän opinnäytetyön aihe on tärkeä.

Toimeksiantaja tässä opinnäytetyössä on vuonna 2003 perustettu Reilun matkailun yhdistys. Reilun matkailun yhdistyksen tarkoituksena on edistää vastuullista matkailua jakamalla tietoa reilun matkailun periaatteista ja eettisten valintojen tärkeydestä matkailijoille ja matkailualan yrityksille. Reilun matkailun yhdistyksen visiona on se, että matkailijat ymmärtävät toimintansa seuraukset ja yrittävät vähentää matkailusta aiheutuvia mahdollisia negatiivisia vaikutuksia ja lisäämään positiivisia. Tavoitteena on lisäksi mm. se, että kohdemaat hyötyisivät matkailusta menettämättä ympäristöään ja kulttuuriaan. Reilun matkai-

lun yhdistyksen toimintaan kuuluu mm. erilaisten tutkimusten ja julkaisujen teko, tiedottaminen, koulutustilaisuudet ja aloitteiden teko eri viranomaisille. (Reilun matkailun yhdistys 2017a.)

Tämän tutkimuksen teoriaosuus alkaa tutustumisella etiikan ja moraalien käsitteisiin. Sen jälkeen paneudutaan eläinoikeuksien historiaan, käydään läpi tämän päivän lainsäädäntöä ja määritellään eläinten hyvinvointia. Luvussa kolme määritellään, mitä eläinkohteella tarkoitetaan ja paneudutaan neljään tyypilliseen esimerkkiin eläinkohteista, jotka ovat olleet paljon pinnalla mediassa. Eläinkohde-esimerkkeinä tarkastellaan eläintarhoja, delfinaarioita, elefanttisafareita ja tiikerikohteita. Neljännessä luvussa tutustutaan vastuulliseen matkailuun. Luvussa viisi käydään läpi tutkimuksen toteutusta aina tutkimusmenetelmästä aineistonkeruumenetelmään ja tutkimuksen luotettavuuteen. Luvussa kuusi analysoidaan tutkimustulokset, luvussa seitsemän esitellään johtopäätökset ja luku kahdeksan on pohdintaa tutkimuksesta ja tutkimustuloksista.

Syynä kolmannen luvun eläinkohde-esimerkkien lähempään tarkasteluun on se, että ne ovat tyypillisimpiä eläinkohteita maailmalla ja ne ovat olleet paljon pinnalla mediassa. Lisäksi kaikilla neljällä ”tuotteella” on yhdistävä tekijä: eläimet kohteena ja kaupallinen toiminta. Ne on valittu myös siksi, että ne poikkeavat tyyliltään ja toiminnaltaan melko paljon toisistaan. Esimerkiksi eläintarhat ja delfinaariot tarjoavat yleisesti ottaen huomattavasti enemmän opetusta, kuin elefanttisafarit ja tiikerikohteet. Tarkoituksena onkin, että yllä mainitut neljä eläinkohdetta edustaisivat kaikkia niitä eläinkohteita, jotka toimivat matkailualalla.

2 Elänetiikka

Tässä luvussa käydään läpi etiikan ja moraalin käsitteet, tutustutaan eläinoikeuksien historiaan ja tämän päivän lainsäädäntöön sekä pohditaan eläinten hyvinvointia eläinkoh-teissa. Lisäksi tarkastellaan lähivuosien merkittäviä elänetiikkaa koskevia uutisia medi-assa.

2.1 Etiikka ja moraal

Moraali ja etiikka ovat vahvasti sidoksissa toisiinsa. Moraali ohjaa toimintaamme ja saa meidät ottamaan toiset huomioon päätöksenteossamme. Moraalilla tarkoitetaan käsityksiä oikeasta ja väärästä, hyvästä ja pahasta, ja sen lähtökohtina ovat ensisijaisesti yksilön omat arvot ja toimintatavat. Moraali on kuitenkin vahvasti sidoksissa kulttuuriin sekä yhteisössä vallitseviin sääntöihin ja tapoihin, joilla ilmaistaan, mikä toimintatapa on moraalisesti hyväksyttävää ja oikein, mikä taas paheksuttavaa ja väärin. (Kotkavirta & Nyyssönen 2006, 8-11.)

Etiikka on filosofian osa-alue, joka tutkii ja pohtii moraalialia sekä siihen liittyviä kysymyksiä ja käsitteitä. Etiikassa pohditaan esimerkiksi, miksi jokin toimintatapa on moraalisesti pa-rempi tai huonompi kuin toinen, mitä tarkoittavat esimerkiksi sellaiset käsitteet kuin ”oikea” ja ”väärä” ja mikä on käsitteiden merkitys eri osapuolille. Etiikkaa on harjoitettu jo Antiikin ajoista lähtien, ja sitä koskevat käsitykset ja ajatusmallit ovat muuttuneet aikojen saa-tossa. Etiikan tehtävänä ei ole antaa konkreettisia vastauksia pulmiin, vaan tarjota pohdis-kelun avulla työkalut mahdollistamaan hyvin perusteltujen, moraalisten päätösten tekemi-seen. (Kotkavirta & Nyyssönen 2006, 17-25.)

Etiikka on aina ollut varsin ihmiskeskeistä. Jo antiikin aikana ihmiskeskeisyyttä puoltavat filosofit, kuten Aristoteles oli sitä mieltä, että vähemmän täydellisten olentojen tehtävänä on hyödyttää täydellisempiä olentoja. Täydellisyys määriteltiin kyvyllä käyttää teoreettista järkeä. Eläimet olivat vähemmän täydellisiä ihmisiin verrattuna, koska ainoastaan ihminen kykeni abstraktien ja teoreettisten asioiden pohtimiseen. Aristoteleen mukaan luonnon kiertokulussa jokaisella on oma tehtävänsä, jossa esimerkiksi kasvit ovat eläimiä varten ja eläimet ihmisiä varten. Keskiajalla Tuomas Akvinolainen loi kristinuskoon ohjeellisen py-hien kirjojen kokoelman yhdistämällä siihen Aristoteleen oppeja. Sen mukaan ihminen on rationaalisen ja sielullisen olentona oikeutettu käyttämään muita eläimiä hyväkseen pelkkinä välineinä. (Aaltola 2013, 11.) Kristinuskon myötä eläinten moraalisen aseman pohtiminen taantui, sillä sen mukaan ihminen oli lajina kiistatta muiden lajien yläpuolella (Simonen 2007).

Viime aikoina eläinten oikeudet ja kysymykset niiden itseisarvosta ovat herättäneet keskustelua. Aihe ei kuitenkaan ole uusi, sillä monet filosofit ovat kyseenalaistaneet eläinten oikeuksia vuosisatojen ajan. Eläinoikeusajattelun perustana on se, etteivät ihmisten tarpeet mene automaattisesti syrjäytä eläinten tarpeita ja myös eläinten tarpeet tulisi huomioida. Kuitenkaan eläimillä ei odoteta olevan samoja oikeuksia kuin ihmisillä, koska eläimet eivät esimerkiksi kykene äänestämään. Tärkeimmät vaadittavat oikeudet eläimille ovat esimerkiksi oikeus elää niiden lajille tyyppillisellä tavalla ja oikeus huolehtia poikasistaan. (Animalia 2017.)

2.2 Eläinoikeuksien historia

Ajatus eläinten oikeuksista sai alkunsa 1800-luvulla, kun asenteet eläimiä kohtaan alkoivat vähitellen muuttua. Muutokseen asenteissa vaikutti osittain uusi näkemys filosofiassa; utilitarismi, jonka kantaisina pidetään erityisesti filosofi Jeremy Benthamia ja John Stuart Millia. Utilitarismi tarkoittaa moraalista teoriaa, jonka mukaan teko on eettisesti oikein, jos siitä seuraa puolueettomasti mahdollisimman paljon hyvää mahdollisimman monelle riippumatta rodusta, sukupuolesta, älyllisistä tai fyysisistä kyvyistä. Bentham ja Mill vastustivat esimerkiksi rotuun perustuvaa orjuutta, koska heistä ei ollut puolueetonta korostaa toisten onnellisuutta ihon värin perusteella. Koska rotu ei ollut syy puolueellisuuteen, myöskään laji ei ollut peruste jättää eläinten kärsimystä huomioimatta. (Aaltola 2013, 115-116.) Myös Charles Darwinin evoluutioteorialla oli myöhemmin suuri vaikutus asenteiden muuttumiseen, kun ihmiset ymmärsivät suhteensa eläimiin aivan uudella tavalla (Singer 2007, 261).

Voimakkaimmin eläinoikeusliike vaikutti Englannissa, jota pidetään eläinoikeusaatteen synnyinmaana. Vaikka filosofeilla oli merkittävä rooli eläinoikeusliikkeen syntyyn herättäessään keskustelua eläinten asemasta ja niiden moraalisesta arvosta, erityisesti muutos kuitenkin liittyi yhteiskunnallisiin tapahtumiin. 1800-luvun Englannissa vallitsi muutoskausi, jolloin entisiä uskomuksia kyseenalaistettiin; filosofiset teoriat, sekä muut uudet ideologiset ja poliittiset aatteet vaativat yhteiskunnallisia muutoksia esimerkiksi tasavertaisuuteen sekä luokka- ja sukupuolieroihin. (Aaltola 2004, 36-37) Merkittäviä uudistuksia olivat esimerkiksi orjuuden lakkauttaminen, ihmisoikeuksien kehittyminen ja naisasialiikkeen myötä naisten äänioikeuksien salliminen. (Walls 2015.) Erityisesti naisasialiike vaikutti eläinoikeusliikkeeseen herättämällä keskustelua eläinten asemasta, kun sukupuoleen kohdistuva syrjintä yhdistettiin lajiin liittyvään sortoon (Aaltola 2004, 37).

Yleinen yhteiskunnallinen keskustelu eteni koskemaan myös eläimiä, ja siten eläinoikeusaate sai alkunsa (Aaltola 2004, 37). Englannin ensimmäinen julmuuteen puuttuva

eläinsuojelulaki syntyi, kun vuonna 1822 eversti Richard Martin onnistui saamaan läpi eläinrääkkäysvastaisen lakiehdotuksen kotieläimiä, kuten hevosia ja karjaa kohtaan. Kaksi vuotta myöhemmin hän perusti yhdistyksen Society for the Prevention of Cruelty to Animals (SPCA), jonka tarkoituksena oli valvoa lakia. Myöhemmin yhdistys alkoi vastustaa myös metsästysurheilua ja eläinkokeita. Vuonna 1866 Henry Bergh perusti SPCA:n New Yorkiin ja muut SPCA- ja Humane Societies -yhdistykset perustettiin muualle Yhdysvaltoihin 1800-luvun lopulla. Myöhemmin kuningatar Victoria lisäsi yhdistyksen etuliitteeksi sanan "Royal". (Walls 2015.)

Kotieläinten kohteluun keskittyvän kritiikin myötä huomio kiinnittyi pian myös muihin eläimiin, kuten koiriin ja kissoihin sekä luonnonvaraisiin eläimiin, kuten lintuihin. Vaikka lemmikkien pito yleistyi jo 1800-luvun alussa Englannin kaupungistumisen ja teollistumisen myötä, erityisesti Toisen maailmansodan jälkeen koirien ja kissojen suosio seuraeläiminä lisääntyi merkittävästi. Tähän vaikutti myös esimerkiksi vauraiden lähiöiden kasvu Yhdysvalloissa ja yleistynyt vanhusten itsenäinen asuminen. Kasvava lemmikkieläinten suosio sai eläinoikeusjärjestöt kukoistamaan uusien eläinten ystävien myötä, minkä seurauksena syntyi yhä enemmän uusia eläinten oikeuksia ajavia yhdistyksiä, kuten The Society for Animal Protective Legislation (1955), Animal Welfare Act (1966) ja The Endangered Species Act (1969), (Walls 2015.)

Eläinoikeusliike alkoi 1970-luvulla löytää ensimmäisen aatteellisen ja eettisen perustansa filosofien Peter Singerin ja Tom Reganin ajatusten kautta. He kritisoivat länsimaisen ihmisen suhdetta eläimiin ja erityisesti teollista eläintuotantoa. Peter Singer herätti Benthamin ja Millin utilitaristisen ajattelun uudelleen henkiin. (Walls 2015.) Myös Singer on utilitaristi, jonka mukaan tekojen oikeellisuus riippuu siitä, kuinka paljon hyötyä niistä seuraa käytännössä. Singerin mukaan tärkeintä seurauksia arvioitaessa on kyky tuntea, ja jokainen kärsimään kykenevä olento on otettava tasapuolisesti huomioon. Jos eläinten kärsimystä ei huomioida, sorrutaan lajisortoon eli spesismiin, joka on verrattavissa esimerkiksi rasismiin ja seksismiin. Singer vaikutti vahvasti eläinoikeusliikkeeseen teoksellaan Animal Liberation, joka julkaistiin ensimmäisen kerran vuonna 1975. (Simonen 2007.) 1970-luvulla eläimet otettiin ensi kertaa itsessään tarkastelun kohteeksi, jolloin eläinetiikasta syntyi oma etiikan alueensa (Aaltola 2004, 35). 1970-luvulla syntyi uusia merkittäviä eläinten oikeuksia ja suojelua tukevia järjestöjä, kuten esimerkiksi The Horse Protection Act (1970) ja The Marine Mammal Protection Act (1972) (Walls 2015).

Tom Regan vaikutti vahvasti eläinoikeusliikkeeseen 1980-luvulla teoksellaan The Case of Animal Rights (1983). Benthamista, Millistä ja Singeristä poiketen, Regan puolestaan ky-

seenalaisti utilitarismin edustaen velvollisuusetiikkaa ja painottaen yksilön oikeuksia. Hänen mielestä eläimillä on itseisarvo ja oikeuksia, vaikka niistä ei olisikaan hyötyä, eikä niitä siksi saa käyttää pelkkinä välineinä. Reganin teorian mukaan ihmiset ja eläimet eivät ole olentoina täysin saman arvoisia, mutta ihmisillä on kuitenkin velvollisuus olla käyttämättä eläimiä hyväkseen ja kohdella niitä tasavertaisesti niiden itseisarvon tuomien moraalisten oikeuksien mukaan. Reganin mielestä oikeuksia vaadittaessa on otettava huomioon sekä ihmiset että eläimet, sillä eläinoikeusliike ja ihmisoikeusliike kulkevat käsi kädessä. (Koltola 2013.) 1980-luvulla syntyi yksi näkyvimmistä eläinten oikeuksia puolustavista järjestöistä, People for the Ethical Treatment of Animals (PETA) (Walls 2015).

Filosofiset aatteet, kansalaisyhteiskunnat, naisten vapausliikkeet ja ihmisoikeudet johtivat eläinoikeusliikkeen syntyyn ja sen seurauksena myös uhanalaisten eläinten suojeluun. Eläinoikeusaktivistit ottivat mallia ihmisoikeusliikkeistä käyttäen samoja toimintatapoja ajassa eläinten oikeuksia ja vastustaessaan esimerkiksi eläinkokeita, turkisten käyttöä ja metsästystä. (Walls 2015.) Tänä päivänä tietoisuus eläinten pahoinvoinnista on kasvanut merkittävästi ja sillä on jatkuvasti enemmän poliittista painoarvoa (Kotkavirta & Nyssönen, 138). Vaikka eläinten huomioimisen suhteen on tapahtunut paljon kehitystä viime vuosikymmenten aikana, niiden käyttö erityisesti resurssina on vahvasti lisääntynyt ja epäinhimillistynyt maapallon räjähdysmäisesti kasvaneen väkiluvun ja kulutuksen seurauksena. Lisäksi eläinten käyttötavat ovat yhä moninaisempia ja esimerkiksi eläinten käyttö viihteessä ja vapaa-ajan huvituksissa on lisääntynyt etenkin matkailualalla.

2.3 Lainsäädäntö

Eläinten kohtelulle ei ole olemassa yleismaailmallisia lakeja tai ohjeita vaan lait, säädökset ja niiden valvonta vaihtelevat maittain. Suomen eläinsuojelulain tarkoituksena on suojella eläimiä sellaisella tavalla, että eläimet säästyisivät tarpeettomalta kärsimykseltä. Lain tarkoituksena on myös parantaa eläinten hyvinvointia ja kohtelua. Eläinsuojelulakia (247/1996, 2§) sovelletaan kaikkiin eläimiin, joihin kuuluvat kotieläimet, tarhaeläimet ja muut ihmisen hallussa olevat eläimet, sekä luonnonvaraiset eläimet. (Eläinsuojelulaki 1996/247.)

Suomen eläinkohteisiin liittyvät lait koskevat pitkälti eläinten näytteille asettamiseen tarvittavia lupia ja säädöksiä siitä, millaisia eläimiä sirkuksissa ja näyttelyissä saa käyttää. Lisäksi Suomen eläinsuojelulaki määrittelee esimerkiksi sen, että eläintarhojen on osallistuttava eläinten ja luonnon suojelua tukevaan toimintaan. (Eläinsuojelulaki 1996/247, 1§, 19§, 20§, 20a§.) Suomessa ei ole laadittu yhtä tarkkaa eläinsuojelulakia kuin esimerkiksi Tanskassa, Norjassa, Ruotsissa ja Isossa-Britanniassa. Mai Kivelä Animaliaista kertoo,

että ”Suomen eläinsuojelulaki on 20 vuotta vanha ja jäänyt auttamatta jälkeen muiden Pohjoismaiden kehityksestä”. (SEY 2016.)

Erityisesti Animalia ja Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto (SEY) ovat kritisoineet Suomen eläinsuojelulakia. Yhdistysten mukaan Suomen eläinsuojelulaki ei puutu tarpeeksi eläinten julmaan kohteluun, koska laissa pääosin määritellään, mitä ei saa tehdä jättäen lain ulkopuolelle paljon sallittavia asioita. Yhdistysten mukaan eläinsuojelulakia pitäisi uudistaa siten, että siinä määriteltäisiin asiat, joita eläimiä kohtaan tulisi tehdä. Animalia ja SEY esimerkiksi vaativat, että eläinten tulisi saada toteuttaa lajinomaista käyttäytymistään, ja että kaikkien luonnonvaraisten eläinten käyttö sirkuksissa tulisi kieltää. Suomessa on esimerkiksi yhä laillista pitää merileijonia sirkuksissa. (Eläinpolitiikka 2017.)

Muulla maailmassa eläimiä koskevat lait ja säädökset vaihtelevat suuresti. Esimerkiksi Isossa-Britanniassa on suuri joukko erilaisia tarkasti määriteltyjä eläinsuojelulakeja. Esimerkiksi Animal Welfare Act (2006) täsmentää, miten lemmikkien ja kotieläinten hyvinvoinnista tulee huolehtia. Luonnonvaraisten eläinten suojelulle sekä eläintarhoille on olemassa omat lait, kuten esimerkiksi The Wildlife & Countryside Act (1981) ja The Zoo Licensing Act (1981). (BBC, 2014.) Lakien toteutumista valvoo muun muassa hyväntekeväisyys periaatteella toimiva RSPCA -järjestö.

Vastakohtaisesti esimerkiksi Thaimaalla on erityisen huono maine eläinten hyvinvoinnin suhteen, muun muassa vähäisten eläinsuojelulakien ja eläinten kyseenalaisen kohtelun vuoksi. Eläimillä usein tavoitellaan taloudellista hyötyä etenkin esittelemällä niitä turisteille, mikä on maassa suurta bisnestä. Thaimaassa otettiin vuonna 2014 käyttöön uusi eläinsuojelulaki, jossa henkilölle voidaan nostaa syyte eläimen julmasta kohtelusta. Thaimaan eläinsuojelulain on kritisoitu olevan yksi maailman epätarkimpia. Laki esimerkiksi sallii eläinten tappamisen rituaaleja varten, eläintaistelut, ja eläinten tappamisen ruoaksi, mutta ei määrittele mitä eläimiä tähän tarkoitukseen saa käyttää. (AAA legal 2015.)

2.4 Eläinten hyvinvointi

Eläinten vankeudessa pitoa pidetään usein oikeutettuna siksi, että eläimiä suojellaan ja uhanalaisia lajikantoja säilytetään. Hakkaraisen ja McVeighin mukaan suurin osa vangituista eläimistä eivät kuitenkaan ole uhanalaisia. Lisäksi ne on yleensä pyydystetty luonnosta eivätkä ole syntyneet vankeuteen. Vankeudessa elävät eläimet kärsivät usein liian ahtaista ja virikkeettömistä häkeistä, ja on tavallista, että villieläimet huumataan ja sidotaan, jotta matkailijat voivat ottaa itsestään valokuvia niiden kanssa. On myös hyvin

yleistä, että eläimiä kohtaan käytetään fyysistä väkivaltaa, pelottelua, alistamista ja näliinnyttämistä, jotta ne oppisivat temppuja ja käyttäytymään halutulla tavalla. Stressaantuneet eläimet ovat vaarallisia ihmisille, ja esimerkiksi merimuseoissa on ollut useita tapauksia, joissa miekkavalaat ovat tappaneet kouluttajiaan. (Hakkarainen & McVeigh 2015.)

Suuressa villielänturismia koskevassa tutkimuksessa (Moorhouse TP ym. *The Customer Isn't Always Right—Conservation and Animal Welfare Implications of the Increasing Demand for Wildlife Tourism*, 2015), Oxfordin yliopiston tutkijat havaitsivat, että miljoonat ihmiset, jotka vierailevat eläinkohteissa vuosittain, eivät näytä ymmärtävän kyseisillä kohteilla olevan haitallisia vaikutuksia eläimiin. Tutkijat vertasivat 24 eri tyyppistä villieläinkohdetta tuhansiin matkailijoiden kirjoittamiin arvioihin matkailusivusto TripAdvisorilla. Tutkimuksen mukaan eläinkohteet muodostavat 20-40 % kaikesta matkailusta ympäri maailmaa. Tutkimus osoitti, että joka vuosi kahdesta neljään miljoonaa matkailijaa tukee tietämättään sellaisia eläinkohteita, jotka eivät ole hyväksi eläinten hyvinvoinnille tai niiden suojelulle. (Bale 2015.)

Tutkimuksen mukaan jopa 80 % arvostelijoista ei tunnistanut, ettei heidän arvioimansa eläinkohde ollut hyväksi eläimille. Esimerkiksi jotkut kaikkein eniten huolta herättäneistä eläinkohteista olivat saaneet matkailijoilta hyvin positiivisia arvosteluja. Esimerkiksi tiikerikohteet, joissa eläinten hyvinvointi todettiin tutkimuksessa kaikkein heikoimmaksi, kävijöistä vain 18 % mainitsivat huolensa eläinten hyvinvointia kohtaan. Loput 82 % kävijöistä arvioivat tiikerikohteet ”erinomaiseksi” tai ”erittäin hyväksi”. Tutkimuksen johtajan, David Macdonaldin mukaan on harmillista, että usein hyvää tarkoittavat, eläinrakkaat turistit tukevat tietämättään eläinkohteita, jotka eivät ainoastaan pidä eläimiä huonoissa olosuhteissa vaan myös vahingoittavat niiden suojelua. (Bale 2015.)

Eläinten hyvinvoinnin määrittäminen voi toisinaan olla hankalaa. Eläinten hyvinvointia on ympäri maailman tarkasteltu tutkijoiden laatiman viiden vapauden pilarin kautta. Viisi vapauden pilaria on keskeinen apuväline eläinten hyvinvoinnin määrittelyssä ja se on saanut alkunsa Britannian hallituksen raportissa vuonna 1965. (Canadian Federation of Humane Societies 2017.) Viisi vapauden pilaria ovat ensimmäisiä asioita, joita esimerkiksi monissa maissa toimivat SPCA -järjestön valvojat arvioivat saadessaan valituksen eläimen huonosta kohtelusta (SPCA New Zealand 2016).

Eläinten perustarpeet turvaavat viisi vapauden pilaria ovat:

1. Vapaus nälästä ja janosta: eläinten saatavilla tulisi olla puhdasta vettä ja ravinteikasta ruokaa.

2. Vapaus epämukavuudesta: eläinten tulisi voida elää sellaisessa ympäristössä, joka tukee niiden hyvinvointia.
3. Vapaus kivusta, vammoista ja sairauksista: sairailta tai loukkaantuneilla eläimillä tulisi olla oikeus päästä välittömästi eläinlääkärin hoitoon välttääkseen tarpeettoman kärsimisen.
4. Vapaus ilmaista normaalia käyttäytymistä: eläinten tulisi voida ilmaista normaalia käyttäytymistä. Normaali käyttäytyminen on se tapa, miten eläin toimii sen luonnollisessa ympäristössä. Riittävä liikkumatila, kunnollinen suoja, mahdollisuus leikkiä ja toisen lajikumppanin seura rohkaisevat eläintä ilmaisemaan normaalia käytöstä.
5. Vapaus pelosta ja kärsimyksestä: eläimille tulisi taata sellaiset olosuhteet, joissa ne eivät joudu kokemaan pelkoa, turhaa ahdistusta ja stressiä.
(SPCA New Zealand 2016.)

2.5 Eettisyys ja eläimet mediassa

Villieläinten vankeudessapitoa on vastustettu maailmanlaajuisesti paljon viime vuosina. Monet kotimaiset matkatoimistot ovat viime aikoina lopettaneet myymästä sellaisia matkoja ja retkiä, jotka sisältävät kohtaamisia villieläinten kanssa. Esimerkiksi Finnmatkat (nykyinen TUI) poisti valikoimastaan matkat elefanttisafareille ja elefanttinäytöksiin vuonna 2015. Finnmatkat kertoi päätöksen syyksi sen, ettei tällainen toiminta ole elefanteille hyväksi ja eettisyys koetaan tärkeänä osana matkailua. (Heino 2015.)

Vastustus villieläinten vankeudessapitoa kohtaan herätti huomiota erityisesti vuonna 2016, kun Särkänniemen delfinaario lopetti toimintansa ja delfiinit siirrettiin pois Suomesta. Syinä delfinaarion lopettamiseen olivat muun muassa muuttuneet asenteet delfinaariotoimintaa kohtaan. (Särkänniemi 2017.) Delfinaarion lopettamista kannattaneiden mielestä delfiinien pito huvipuistoissa ei ollut nykyaikaa ja oli ristiriidassa eläinoikeusajattelua vastaan. Särkänniemen delfinaario oli Pohjoismaiden ainoa delfinaario ja muualla maailmassa vastaavia puistoja suljetaan jatkuvasti. (Stara 2014.)

Samana vuonna maailman suurin matkailusivusto TripAdvisor puolestaan ilmoitti lopettavansa pääsylippujen myymisen sellaisiin eläinkohteisiin, joissa ihmiset pääsevät koskemaan eläimiä. Näihin eläinkohteisiin lukeutuvat muun muassa delfiiniuinnit, elefanttiratsastukset ja tiikereiden silittelyt. Poikkeuksena ovat eläinten suojeluun tarkoitettut eläintarhat. Kaikki eläinkohteet kuitenkin säilyvät TripAdvisorissa, jotta käyttäjät voivat kirjoittaa kommentteja kohteista. Siten matkailijat saavat tietää myös negatiivisista kokemuksista. (Liimatainen 2016.)

Markkinointi & Mainonta sivuston mukaan TripAdvisorin tavoitteena on tulevaisuudessa ottaa käyttöön myös opetusportaali, jossa olisi linkkejä ja tietoa eläinten hyvinvointiin vaikuttavista asioista. Opetusportaalin tarkoituksena on se, että arvioijat ottaisivat arvoste- luissaan huomioon myös eläinten hyvinvoinnin ja matkailijat voisivat siten tehdä parempia valintoja. (M&M 2016). TripAdvisorin päätöksellä uskotaan olevan kauaskantoisia vaikutuksia; edelläkävijänä sen arvellaan näyttävän esimerkkiä muille matkailualan yrityksille ja matkailijoille sekä vähentävän haitallisten eläin kohteiden tukemista ja parantavan eläinten kohtelua.

3 Eläinkohteet

Tässä luvussa selvennetään, mitä eläinkohde -käsitteellä tarkoitetaan tässä opinnäytetyössä. Esimerkkeinä eläinkohteista käydään läpi eläintarhat, delfinaariot, tiikerikohteet ja elefanttisafarit. Lisäksi tarkastellaan hieman eläinkohteiden historiaa ja tuodaan esille erilaisia näkemyksiä eläinkohteista sekä kritiikkiä, joita ne ovat kohdanneet.

3.1 Eläinkohteen määritelmä

Ihmiset ovat pyrkineet eläinten kanssa vuorovaikutukseen jo vuosituhansien ajan. Eläinten vangitsemisella ja esittelyllä on ikivanhat juuret; jo muinaiset egyptiläiset, kuten farao Hatshepsut rakennutti tarhauksen, johon sotilaat toivat eläimiä lahjoina ulkomailta. Aleksanteri Suuri puolestaan lähetti sotaretkiltään Kreikkaan eläimiä, joita yleisö sai käydä katsomassa maksua vastaan. Eläintarhat olivat myös erityisen suosittuja renessanssin ajan hallitsijoiden puutarhoissa ja palatseissa. (Fennell 2012, 71.) Yksityiset eläinkokoelmat olivat merkki varallisuudesta ja voimasta; eläimiä tuotiin tuliaisina ulkomaan matkoilta ja ne vahvistivat omistajiensa asemaa sekä arvovaltaa (Frost 2011, 50). Villieläinten esittely suurelle yleisölle viihde- ja opetustarkoituksiin alkoi vasta myöhemmin 1700- ja 1800-luvuilla, kun modernit eläintarhat perustettiin Eurooppaan (Shani 2012, 139).

Tässä opinnäytetyössä eläinkohteella tarkoitetaan matkailukohdetta, jonka vetovoimatekijänä ovat eläimet. Kyseinen sana on käännetty vastaavasta englannin kielisestä termistä ”animal-based attractions”. Tribe ja Booth (2003, tutkimuksessa Shani 2012) määrittelevät eläinkohteet sellaisiksi ympäristöiksi, joissa villieläimiä katsellaan niiden ollessa vangittuina. Eläinkohteiksi lukeutuvat esimerkiksi eläintarhat, tiikerikohteet, yleisöakvaariot, delfinaariot, sirkukset, safarit, eläinteemapuistot, eläinratsastukset, rodeot ja härkätaistelut.

Eläinkohteissa vierailu on yksi maailman suosituimmista vapaa-ajan aktiviteeteista ja niillä on merkittävä vaikutus matkailuelinkeinoon. Tutkimusten mukaan matkailijat valitsevat pakettimatkoista todennäköisimmin sellaisen, joka sisältää kohtaamisen eläinten kanssa. Huolimatta eläinkohteiden suuresta suosioista, ne ovat olleet pitkään jatkuvan kritiikin kohteena. Syinä kritiikkiin ovat muun muassa eläinten puutteelliset elinolosuhteet sekä epäinhimilliset koulutusmenetelmät ja eläimillä tehdyt näytökset. Eläinkohteiden kannattajat korostavat erityisesti eläinkohteiden roolia opetuksessa, tieteellisessä tutkimuksessa ja eläinten suojelutyössä. (Shani 2012, 139-140.)

3.2 Eläintarhat

Eläintarhat määritellään julkisiksi puistoiksi, joissa eläimiä esitellään yleisölle virkistys- ja koulutusyhteyksissä. Niihin lukeutuvat perinteisten eläintarhojen lisäksi muun muassa safari-puistot, kaupunki- ja maaseutueläintarhat, yleisöakvaariot ja eläinteemapuistot. (Jamieson 2006, teoksessa Fennell 2012.) 1800- ja 1900-luvuilla eläintarhat nähtiin olennaisena osana kansainvälistä luonnonsuojeluliikettä ja niillä oli merkittävä rooli uhanalaisten eläinten tutkimisessa ja suojelemisessa.

Asenteet eläintarhoja kohtaan muuttuivat 1900-luvun lopulla. Yhteiskunnalliset muutokset, kuten jatkuva taloudellinen kasvu herättivät erityisesti keskiluokassa yleistä huolta uhanalaisia ekosysteemejä ja lajeja kohtaan, ja siksi eläintarhat nähtiin aikaansa sopimattomina. Erityisesti ahtaita ja virikkeettömiä häkkejä pidettiin menneen ajan symboleina, joita ei voitu enää suvaita modernissa yhteiskunnassa. Monet kannattivat jopa eläintarhojen lakkauttamista. (Frost 2011, 1.) Kritiikki johti siihen, että eläintarhat alkoivat radikaalisti muuttaa toimintatapojaan. Aitauksista tehtiin suurempia ja luonnonmukaisempia, niissä oli ruohoa ja istutuksia. Lisäksi metalliaidat korvattiin lasilla ja vallihautoilla. Muutoksista huolimatta kritiikki eläintarhoja kohtaan jatkui. Kritiikin syinä olivat esimerkiksi joidenkin vankeudessa kasvatettujen eläinten aggressiivinen käytös ja huoli siitä, minkälaisia vaikutuksia luonnottomassa ympäristössä kasvamisella olisi eläimiin pitkällä tähtäimellä. (Frost 2011, 4.)

Nykyään eläintarhat ovat suosittuja turistikohteita ympäri maailmaa ja niillä on merkittävä vaikutus matkailuelinkeinoon. Ne toimivat matkakohteen vetovoimatekijöinä ja ovat osa kohteen ominaisuuksista. Eläintarhojen tarkoituksena on tarjota vierailijoille vapaa-ajan virkistystä, lisätä tietoa eläimistä ja ympäristöstä sekä rohkaista vierailijoita eläimiä ja ympäristöä tukevaan toimintaan. Gussetin ja Dickin (2011, tutkimuksessa WAZA 2014) mukaan eläintarhoissa käy vuosittain yli 700 miljoonaa vierailijaa, ja näin ollen niillä on ainutlaatuinen mahdollisuus lisätä suurten ihmisjoukkojen ympäristötietoisuutta sekä edistää luonnon ja eläinten suojelua. Niiden haasteena on suojelutyön, opetuksen ja viihteen yhdistäminen toimivaksi ja eettiseksi kokonaisuudeksi, jossa eläinten tehtävänä ei ole ainoastaan viihdyttää turisteja. (Frost 2011, 1.)

On ennustettu, että seuraavan neljän sukupolven aikana jopa kaksi kolmasosaa lajeista häviää maapallolta johtuen ympäristön tuhoutumisesta ja saastumisesta. Eläintarhoilla nähdään olevan rooli sen estämisessä opetuksen ja suojelutyön avulla. (Fennell 2012, 79.) Suojelutyössä keskeisiä ovat eläintarhojen uhanalaisten eläinten lisääntymishjelmat, jossa tarkoituksena on päästää vankeudessa kasvatetut eläimet takaisin luontoon (ZSL

2016). Eläintarhat pyrkivät rohkaisemaan vierailijoitaan ympäristöystävällisempään käyttäytymiseen ja erityisesti uhanalaisten eläinten suojelua tukevaan toimintaan. Lisäksi eläintarhat pyrkivät vaikuttamaan vierailijoiden käyttäytymiseen tarjoamalla yhdistelmän viihdettä ja opetusta. Perusteena tälle on uskomus, jonka mukaan eläintarhakokemus voisi johtaa emotionaaliseen yhteyteen eläinten kanssa, joka siten saattaisi synnyttää vierailijoissa halun ryhtyä auttamaan eläimiä joita he kohtaavat. (Frost 2011, 60.)

Eläintarhojen käytäntöjä kansainvälisesti valvovan, The World Association of Zoos and Aquariums (WAZA) -yhdistyksen mukaan eläintarhojen tulisi opetuksen avulla pyrkiä saavuttamaan muun muassa seuraavat asiat: saada vierailijat kiinnostumaan luonnosta, rohkaista vierailijoita ymmärtämään luonnonsuojelun merkitystä ja näkemään oman roolinsa siinä, saada aikaan julkista tukea ja toimintaa luonnonsuojelun hyväksi, tarjota kokemuksia, materiaaleja ja lähteitä vierailijoille, jotta he voisivat tehdä päivittäisiä valintoja, jotka hyödyttävät ympäristöä ja eläimiä. (WAZA 2005, 37.) Eläintarhat ovat suojelutyön avulla onnistuneet pelastamaan joitakin eläinlajeja sukupuutolta. Jamiesonin (2006, teoksessa Fennell 2012, 80) mukaan tällaisia lajeja ovat esimerkiksi davidinhirvi, mongolianvillihevonen ja kaliforniankondori.

Eläintarhojen puolestapuhujat, kuten Bostock (1993, 182 teoksessa Fennell 2012, 90), pitävät eläintarhoja hyväksytyinä, jos ne toimivat sopivalla tavalla; Bostockin mukaan eläimen oikeutta vapauteen ei rikota, jos se pidetään sellaisissa olosuhteissa, jotka mahdollistavat ainakin suurimmaksi osaksi eläimen luonnonsuojelun mukaisen käyttäytymisen. Fraser (2007, teoksessa Fennell 2012, 90) puolestaan korostaa, että eläintarhat ovat tärkeitä, koska niiden avulla kaupunkiympäristössä asuvat pääsevät vuorovaikutukseen villieläinten kanssa, mikä siten kasvattaa ympäristötietoisuutta. Fennellin mukaan toiset taas perustelevat, ettei eläinten pitäminen eläintarhoissa ole eettisesti väärin, koska monet eläintarhojen eläimet ovat syntyneet eläintarhoissa kokematta koskaan vapautta, eivätkä ne siten osaa kaivata sitä. (Fennell 2012, 90.)

Jamieson (2006, teoksessa Fennell 2012, 90) kumoaa väitteen, jonka mukaan vankeudessa syntyneet eläimet eivät kaipaisi vapautta. Hänen mielestään se olisi sama kuin väittäisi, ettei orjaksi syntynyt ihminen osaisi kaivata vapautta, tai ettei häkissä syntyneellä linnulla olisi intressejä lentämistä kohtaan. Triben (2004, teoksessa Fennell 2012, 90) mukaan eläintarhat kohtaavat pääasiassa kahdenlaista kritiikkiä. Ensimmäisen kritiikin mukaan ihmiset eivät pidä eläintarhoja hyväksyttävänä, koska heidän mielestään eläinten pitäisi voida elää vapaana aidossa luonnonympäristössä. Toinen koskee eläinten hyvinvointia eli sitä, että eläinten on kärsittävä ahtaissa olosuhteissa vain viihdyttääkseen vieraili-

joita. Myös eläintarhojen potentiaalia suojella luontoa ja eläimiä on paljon kyseenalaistettu, koska suojelutyön näkyvät vaikutukset ovat jääneet määrältään vähäisiksi. Frostin (2011, 61) mukaan väitteellä, jonka mukaan eläintarhojen eläinten kohtaamisesta syntyvä tunne vaikuttaisi vierailijoiden asenteisiin ja käyttäytymiseen eläinten suojelemiseksi, on vain vähän todistusaineistoa.

Fennellin (2012, 80) mielestä eläintarhojen potentiaali suojella eläimiä on kiistanalainen johtuen muun muassa lisääntymisohjelmien haastavuudesta. Fennell uskoo, että tiettyyn lajiin erikoistuneilla, yleisöltä suljetuilla lisääntymiskeskuksilla voisi olla enemmän tietoa ja kiinnostusta lajin suojelemisessa. Frost (2011, 50) kyseenalaistaa eläintarhojen korostaman opetustyön tarpeellisuuden, koska hänen mukaansa esimerkiksi museot voisivat tarjota samanveroiset oppimismahdollisuudet. NykYTEknologia mahdollistaa myös tehokkaasti opetuksen ja tiedonsaannin, sillä esimerkiksi luontodokumentit tarjoavat kattavan määrän tietoa ympäristöstä ja eläimistä. WAZA:n (2014, 1) mukaan eläintarhat kuitenkin tutkitusti lisäävät kävijöiden tietoisuutta luonnosta ja eläimistä sekä keinoista joilla yksilö voi edesauttaa niiden suojelua.

3.3 Delfinaariot

Kiinnostus merielämää kohtaan kasvoi 1970-luvulla ja akvaariot alkoivat hankkia itselleen delfiinejä, joita koulutettiin esityksiin. TV-ohjelmat, kuten esimerkiksi Flipper, vaikuttivat paljon siihen, että yleisö piti delfiinien vangitsemista ja kouluttamista viihdettä varten moraalisesti hyväksyttävänä. Hyvä esimerkki on Sea World (San Diego, Kalifornia), joka käänsi esiin nousseen viehätysten merielämää kohtaan suureksi yritysliiketoiminnaksi. Akvaarioiden vetovoimatekijänä oli pääasiassa viihde ja niitä tukivat paikalliset ja kansalliset sponsorit, jotka puolestaan saivat tuotteitaan myyntiin puistojen alueille. Näin ollen Sea Worldista tuli tärkeä osa paikallista ja alueellista taloutta. (Fennell 2012, 96-97.)

Tuohon aikaan vallitsi yleisen hyväksyttävyyden kulttuuri, ja Sea Worldin henkilökunta oli opetettu uskomaan, että niin kauan kuin delfiinit ovat terveitä, valvottuja, hyvin syötettyjä, lisääntyvät sekä uivat puhtaassa ja sopivan lämpöisessä vedessä, niiden hyvinvointi oli taattu. Tätä ajattelutapaa haastoi uusi arvostus ympäristöä kohtaan sekä delfiinien tutkimuksen eteneminen, joka osoitti muun muassa delfiinien omaavan samankaltaisia kognitiivisia kykyjä kuin ihmiset. Myös yhä useampi tutkimus paljasti, että vankeudessa elävät delfiinit kuolivat nuorena ja vain harvat niistä olivat kyenneet lisääntymään onnistuneesti. Kun delfiinien älykkyydestä ja hyvinvoinnista saatiin uutta tietoa, Sea World ja muut merieläinpuistot alkoivat eläintarhojen tavoin sisällyttää toimintaansa opetuksellisia ohjelmia. (Fennell 2012, 97.)

La Dolphin Connection -yhdistyksen mukaan olosuhteet vankeudessa eroavat paljon delfiinien luonnollisesta elinympäristöstä. Luonnonvaraiset delfiinit elävät monimutkaisissa sosiaalisissa ryhmissä ja uivat jopa satoja kilometrejä vuorokaudessa. Delfiinien elinikä vankeudessa on keskimäärin yli puolet vähemmän kuin luonnossa. Koska vankeudessa delfiinien lisääntyminen on vaikeaa, delfinaarioiden on yleensä hankittava eläimet luonnosta. Erottaminen parvesta saattaa jättää sosiaaliset eläimet suremaan menetettyä yksilöä ja kiinni otetulla eläimellä on riski loukkaantua pyydystyksen aikana. Perheestään erotettu delfiini on usein yksinäinen ja hämmentynyt uudessa parvessa. Altaissa eläminen ja näytökset saavat delfiinit kärsimään stressistä, sairauksista, kloorin aiheuttamista iho-ongelmista ja henkisestä uupumuksesta, johtaen usein lisääntyneeseen aggressiivisuuteen, itsensä vahingoittamiseen ja jopa menehtymiseen. (La Dolphin Connection 2015.)

Delfinaariot ovat eläintarhojen tavoin perustelleet toimintaansa niiden tarjoaman opetuksen ja delfiinien suojelun kautta. Zeppelin ja Muloinin (2008, teoksessa Markwell 2015, 147) mukaan delfiinien kohtaaminen osana matkailuelinkeinoa voi tarjota psykologista, ekonomista, fysiologista, sosiaalista ja opetuksellista hyötyä. Louv (2008, teoksessa Markwell 2015, 147) puolestaan on sitä mieltä, että tällainen kohtaaminen eläinten kanssa lisää kiinnostusta ympäristön suojeluun. Reganin (2004, teoksessa Fennell 2012, 97) mukaan koko delfinaarioiden toiminta on yksinkertaisesti väärin ottaen huomioon esimerkiksi sen, kuinka pitkiä matkoja luonnossa elävät delfiinit uivat vuorokaudessa.

Animal Welfare Institute -säätiön mukaan delfinaarioiden päätarkoituksena on viihdyttää ja niiden tarjoama tieto eläimistä, kuten eläinten kohtaamista uhista, on usein vähäistä. Säätiön mukaan vangituilla eläimillä toteutetut esitykset eivät mitenkään voi tarjota opetuksellista hyötyä, koska eläimet on koulutettu käyttäytymään tavalla joka ei vastaa niiden luonnonmukaista käyttäytymistä. (Animal Welfare Institute 2017.) Born Free -säätiö puolestaan toteaa, että delfiinien selviytymismahdollisuudet vankeudessa ovat pienet, eikä ole ”tuskin yhtäkään tutkimusta”, joka osoittaisi vangittujen delfiinien edesauttavan lajin suojelua (Born Free Foundation 2017).

3.4 Elefanttisafarit

Elefanteja on pitkään käytetty apuna sodankäynnissä ja metsätaloudessa, kuten puiden hakkuussa. Elefanttien suuren viehätysvoiman ja matkailijoiden suuren suosion vuoksi elefanttiturismista ja erityisesti elefanttiratsastuksesta on syntynyt suuri matkailun elinkeino sekä Aasiassa että Afrikassa. (Fennell 2012, 109.) Nykyään elefanttiratsastus on monen matkailijan unelma, ja se on perinteisesti nähty tapana päästä lähemmäksi luontoa

suojellen samalla uhanalaista lajia. Kuitenkin yhä useammat matkailijat ja matkanjärjestäjät ovat alkaneet kyseenalaistaa elefanttiratsastusten eettisyyttä sekä niissä käytettyjä koulutusmetodeja. (Responsible travel 2017.)

Responsible travel -verkkomatkatöimiston mukaan elefanttiratsastusta usein verrataan hevosratsastukseen, koiravaljakoihin ja vetojuhtien käyttöön. Elefantit eivät kuitenkaan ole kotieläimiä, vaikka ne olisivatkin syntyneet vankeudessa. Muiden eläinten tavoin elefantit on koulutettava, jotta niitä voidaan käyttää ratsastukseen tai muuhun työskentelyyn. Responsible travelin mukaan yksi perinteisistä koulutustavoista on niin kutsuttu "crushing the spirit" eli suoraan käännettynä "hengen rikkominen", joka on lähtöisin Thaimaan ja Intian vuoristoheimoilta. Rituaalin aikana elefanttia pidetään sidottuna useita päiviä ilman vettä ja ruokaa, ja sitä kohdellaan väkivalloin. Tämän jälkeen se koulutetaan ratsastusta ja muita aktiviteetteja varten. Responsible travel kertoo, että suurin osa vankeudessa elävistä elefanteista ympäri Aasiaa on käynyt läpi jonkinlaisen "rikkomisprosessin". (Responsible travel 2017.)

Elefantteja voidaan kuitenkin kouluttaa myös positiivisilla tavoilla, kuten palkitsemalla toivotusta käyttäytymisestä, mikä on käytössä pääasiassa luonnonsuojelujärjestöillä ja elefanttien rauhoitusalueilla. Responsible travelin mukaan tämä tapa on kuitenkin vielä toistaiseksi harvinainen. Koulutusmetodien lisäksi myös ratsastaminen usein aiheuttaa elefanteille fyysistä vahinkoa, sillä elefantteja ei ole jalostettu siihen tarkoitukseen. Vaikka elefantit ovat suuria eläimiä, niiden selät vahingoittuvat istumisesta ja niiden sisäelimet voivat vahingoittua. Tuolit, jotka kannattelevat turisteja, tuovat lisää painoa selkärangalle ja voivat aiheuttaa haavaumia. (Responsible travel 2017.)

Thaimaan luonnossa elävät elefantit ovat suojeltuja, mutta vangittuja elefantteja maan lainsäädäntö ei suojaa. Thaimaassa ei ole eläinten hyvinvointia tai ratsastuskäytäntöjä koskevia standardeja, joita elefanttipuistojen ja suojelualueiden tulisi noudattaa. Tämä tarkoittaa sitä, että elefanteilla voidaan esimerkiksi ratsastaa koko päivän, ne voidaan laittaa kantamaan selässään niin paljon turisteja kuin selkään mahtuu, tai niitä kohtaan voidaan käyttää väkivaltaa. Äärimmäisissä tapauksissa ne voidaan jopa huumata, jotta ne jaksaisivat työskennellä pidempään. (Responsible travel 2017.)

Duffy ja Moore (2010, teoksessa Fennell 2012, 109) ovat sitä mieltä, että mahoutit (elefanttien kouluttajat/ratsastajat) eivät ole julmia elefantteja kohtaan, koska nämä eläimet ovat tyypillisesti heidän ainoita tulonlähteitä mikä siten lisää elefanttien arvostusta. Monet kylät esimerkiksi Aasiassa on rakennettu elefanttiratsastuksen ja turismin ympärille, joten elefanttiratsastusten äkillisestä lopettamisesta voisi koitua paljon vahinkoa siitä elantonsa

saaville ihmisille ja eläimille. Muutoksen tulisi siis tapahtua hitaasti sitä mukaa, kun elefanttiratsastusten harjoittajat omaksuvat uusia tapoja ansaita elefanteilla käyttämättä niitä ratsastuksissa. (Responsible travel 2017.)

3.5 Tiikerikohteet

Tiikerit ovat uhanalaisia eläimiä, joiden suurimpia uhkia ovat salametsästys sekä elinympäristöjen tuhoutuminen ja häviäminen. Niiden seurauksena 93 % maailman tiikereistä on hävinnyt ja luonnossa arvioidaan olevan jäljellä enää noin 3800 tiikeriä. (WWF 2016.) Kohtaaminen tiikerin kanssa on monelle matkailijalle unohtumaton elämys, ja tiikeriturismi on ollut viime aikoina kasvussa. Erityisesti Thaimaassa tiikeriturismin suosio on kasvanut, ja vangittujen tiikereiden määrä lisääntynyt, vaikka maailmalla kohua herättänyt tiikerikohte Tiger Temple suljettiin kesäkuussa 2016 epäiltynä eläinten kaltoinkohtelusta ja laittomasta kaupankäynnistä. World Animal Protection -yhdistyksen heinäkuussa julkaistun raportin mukaan Thaimaan vangittujen tiikereiden määrä on kasvanut 33 % ja uusia tiikerikohteita on avattu viimeisten kuuden vuoden aikana. (Tanakasempipat 2016.)

Suosituinta tiikereiden katselun lisäksi on ”selfieiden” ottaminen niiden kanssa ja valokuvien julkaiseminen sosiaalisessa mediassa. World Animal Protection -yhdistyksen mukaan tällaisissa vierailukohteissa tiikerit elävät yleensä niille sopimattomissa olosuhteissa ja yleisölle tarjotaan esityksiä, jotka ovat tiikereille luonnottomia ja haitallisia. World Animal Protection -yhdistyksen tekemän tutkimuksen mukaan, tiikerikohteiden tiikerit kärsivät tyypillisesti seuraavista asioista: tiikerinpennut erotetaan emoistaan noin 2-3 viikon ikäisinä ja turistit saattavat käsitellä niitä jopa satoja kertoja päivässä, mikä voi aiheuttaa eläimille stressiä ja vammoja. Tiikereiden aggressiivisen tai muuten epähalutun käytöksen estämiseksi niitä rangaistaan kivulla, pelolla ja nälkiinnyttämisellä. Lisäksi suurin osa tiikereistä elää pienissä häkeissä vailla virikkeitä ja riittävää vedensaantia. Turistit eivät usein ole tietoisia eläinten kohtelusta, ja vierailemalla tiikerikohteissa he tietämättään tukevat tiikereiden kaltoinkohtelua. (World Animal Protection 2016.)

Turismilla nähdään olevan myös positiivisia vaikutuksia tiikereiden suojelussa. Esimerkiksi Julian Matthews, Travel Operators for Tigers -kampanjan puheenjohtaja uskoo, että tiikeriturismilla on merkittävä kyky houkuttaa paikallista, valtiollista ja kansainvälistä rahoitusta tiikereiden suojelemiseksi. Turismi mahdollistaa muun muassa kansallispuistojen suojelemisen ja valvonnan sekä estää salametsästystä. Lisäksi turismi auttaa eri tahoja näkemään metsät ja niiden villieläimet arvostettuina ekosysteemeinä, joita tulisi suojella sen sijaan, että niitä käytettäisiin resursseina. (Matthews 2007.) Tiikerikohteet ovat eettisesti

pulmallisia, koska valtaosassa niistä tiikerit kokevat julmaa kohtelua, mutta toisaalta tiikerikohteiden uskotaan edesauttavan lajin säilymistä. Tiikerikohteet sijaitsevat yleensä melko köyhissä maissa ja siksi useilla niistä ei ole mahdollisesti myöskään tarpeeksi varallisuutta parantaa vankeudessa elävien eläinten olosuhteita.

4 Vastuullinen matkailu

Tässä luvussa tarkastellaan vastuullista matkailua ja pohditaan, kenelle vastuu eläinten hyvinvoinnista matkailussa kuuluu. Luvussa muun muassa käydään läpi, millainen on vastuullinen matkanjärjestäjä ja vastuullinen matkailija sekä miten he voivat omalla toiminnallaan edesauttaa vastuullista matkailua.

4.1 Vastuullisen matkailun määritelmä

Vastuullinen matkailu tarkoittaa sitä, että matkailun positiiviset vaikutukset maksimoidaan ja negatiiviset minimoidaan. Vastuullisessa matkailussa pyritään noudattamaan kestävän kehityksen periaatteita ottaen huomioon ympäristölliset, taloudelliset ja sosio-kulttuuriset tekijät. Vastuullisessa matkailussa huomioidaan esimerkiksi eläinten kohtelun ja paikallisten asukkaiden olosuhteet. Luontoa pyritään kuormittamaan mahdollisimman vähän ja matkailusta kertyvät tulot pyritään ohjaamaan siten, että ne hyödyttäisivät kohteen paikallisväestöä. (Reilun matkailun yhdistys 2017b.)

Vastuullinen matkailu on nouseva trendi matkailualalla, ja siihen pyrkivät sekä matkailijat että matkanjärjestäjät. Matkailijoiden tietoisuuden kasvu ympäristöstä, matkakohteista, kulttuureista ja esimerkiksi eläinten olosuhteista nostattaa eettiset matkailupalvelut yhä suurempaan arvoon. Kuluttajat haluavat yhä enemmän vaikuttaa ja ottaa kantaa asioihin. Vastuullisen matkailun ennustetaan tulevaisuudessa muuttuvan yleiseksi välttämättömyydeksi, valtavirran matkustustavaksi. Matkailijoista arvellaan tulevan halukkaampia maksamaan enemmän eettisistä ja ekologisista palveluista, jotta esimerkiksi luontoa voitaisiin säästää. Eettisen toiminnan suosion noustessa matkailuyritysten on muutettava toimintaansa ja palveluitaan siten, että ne kiinnostavat valveutunutta matkailijaa. (Puhakka 2011, 13.)

4.2 Vastuullinen matkanjärjestäjä

Vastuu eläinten eettisestä kohtelusta kuuluu kaikille matkailun parissa toimiville. Matkailualan yritysten, järjestöjen, viranomaisten, median edustajien sekä matkailijoiden on tehtävä oma osuutensa ollakseen tukematta eläinten julmaa kohtelua. Hakkarainen ja McVeigh Reilun matkailun yhdistyksestä kiteyttävät matkailualan toimijoiden vastuualueet seuraavasti:

Matkanjärjestäjien vastuulla on sitoutua antamiinsa lupauksiin vastuullisesta yritystoiminnasta, kouluttaa henkilökuntansa toimimaan niiden mukaisesti sekä kertoa asiakkailleen eettisistä toimintatavoista. Järjestöjen vastuulla on selvittää epäkohtia, ehdottaa ratkaisuja ja yhdessä median kanssa tiedottaa niistä niin yrityksille, viranomaisille kuin matkailijoille, jotta kaikki osaavat tehdä vastuullisia valintoja. Viranomaisten tehtävä on valvoa, että säädettyjä lakeja ja säädöksiä valvotaan sekä puuttua rikkomuksiin. (Hakkarainen & McVeigh 2015.)

Matkailijat ovat yhä tietoisempia eläinten julmasta kohtelusta sekä vastuullisen matkailun periaatteista ja siksi matkanjärjestäjien onkin sitouduttava noudattamaan lupauksiaan vastuullisesta toiminnasta. Reilun matkailun yhdistyksen mukaan matkanjärjestäjien vastuullinen toiminta tarkoittaa sitä, että matkanjärjestäjä ”ei toiminnallaan tue eläinten epäeettistä kohtelua käyttämällä vastuuttomasti toimivia palveluntarjoajia, järjestämällä kyseenalaisia retkiä tai suosittelemalla sellaisia”. Vastuullinen matkanjärjestäjä sitä vastoin tiedottaa matkailijoita sellaisista kohteista ja retkistä joita olisi hyvä välttää. Matkanjärjestäjän vastuuseen kuuluu myös henkilökuntansa kouluttaminen toimimaan kestävän matkailun periaatteiden mukaan. Tähän kuuluu erityisesti kohdeoppaiden kouluttaminen ymmärtämään, mikä on eettistä matkailutoimintaa ja mitä retkikohteita asiakkaille voi suositella. (Hakkarainen & McVeigh 2015.)

4.3 Vastuullinen matkailija

Matkailijan vastuulla on itse ottaa selvää, onko eläin kohteen toiminta eettistä vai ei. Vastuullisen matkailun periaatteiden noudattaminen ja erityisesti mahdollisten vahinkojen minimoiminen ovat hyviä keinoja eläinystävälliseen matkailuun. Vahinkojen arvioinnissa auttaa, jos matkailija tietää millaisessa elinympäristössä kukin eläinlaji luonnossa elää ja millaista on niiden lajinomainen käyttäytyminen. (Hakkarainen & McVeigh 2015.)

Päällepäin saattaa usein näyttää siltä, että eläimistä huolehditaan kohteissa hyvin, ja siksi eettisesti toimivan eläin kohteen erottaminen epäeettisistä voi olla matkailijalle haastavaa. Reilun matkailun yhdistyksen mukaan vastuullisesti eläimiä käyttävän matkailuyrityksen toimintaan lukeutuu ”oleellisena osana aktiivinen eläinsuojelutyö, jonka tavoitteena on parantaa villieläinten kantaa ja elinmahdollisuuksia niiden luonnollisessa ympäristössä”. Eläinten kasvattaminen vankeuteen ei siis saa olla yrityksen päätavoite. Vastuullinen matkailuyritys myös lisää asiakkaidensa tietoutta eläinsuojelutyöstä, ei salli matkailijoiden koskea eläimiin eikä pakota eläimiä niiden lajinomaisen käyttäytymisen vastaiseen toimintaan, kuten esimerkiksi temppujen tekoon. (Hakkarainen & McVeigh 2015.)

Suomen eläinsuojeluyhdistyksen (SEY) mukaan epäeettisiä eläinkohteita kuitenkin mainostetaan matkailijoille positiivisessa valossa. Eläinkohde saattaa esimerkiksi kertoa tuotosten menevän eläinten suojeluun, tai väittää olevansa eläinten turvakoti, vaikka niin ei todellisuudessa olisi. SEY:n mukaan eläinten turva- tai vanhainkodit tarkoittavat sellaisia paikkoja, ”joihin pelastetaan loukkaantuneita, orvoksi jääneitä, hylättyjä ja takavarikoituja eläimiä”. Eläinsuojelujärjestöt ovat kehittäneet sääntöjä, joiden avulla matkailija voi tunnistaa, onko turvapaikka sitä mitä se väittää olevansa. Sääntöjen mukaan esimerkiksi eläinten ostaminen ja myyminen on kielletty, niiden alkuperästä täytyy pitää kirjaa, ne eivät saa lisääntyä eikä niillä saa teettää esityksiä tai muita näytöksiä. (Puustinen 2016.)

Matkailijalle on haastavaa tunnistaa, kohdellaanko eläinkohteiden eläimiä hyvin. Hyvänä nyrkkisääntönä toimii eläinten viisi vapauden pilaria, jotka esiteltiin kappaleessa kolme. Toinen yksinkertainen muistisääntö on se, ettei eläimiä saa koskea. Jos eläimiä saa koskea, ne ovat usein huumattuja, jotta ne olisivat turvallisia ja vaivattomia käsitellä. Matkailija saattaa helposti erehtyä luulemaan eläimen nauttivan kosketuksesta, vaikka se saattaisikin vain olla oppinut sietämään sitä. Villieläimet eivät yleensä pidä ihmisen kosketuksesta. Myöskään sellainen eläinkohde, jonka todellisena tarkoituksena on päästää vahingoittunut eläin takaisin luontoon, ei anna matkailijoiden koskea siihen, jotta se ei tottuisi ihmiseen. (Puustinen 2016.)

Matkailijan vastuulla on itse vaikuttaa eläinten olosuhteiden parantamiseen omalla toiminnallaan. Epäeettisten eläinkohteiden välttämisen lisäksi valveutunut matkailija voi esimerkiksi olla yhteydessä epäeettisesti toimivaan yritykseen ja kertoa oman näkemyksensä eläinten kohtelusta ja siitä, miten yritys voisi jatkossa toimia paremmin. Tarvittaessa matkailija voi ottaa yhteyttä myös paikallisviranomaisiin. Lisäksi matkailija voi vaikuttaa eläinten kohteluun kertomalla kokemuksistaan ja tiedoistaan eteenpäin esimerkiksi sosiaalisessa mediassa. (Hakkarainen & McVeigh 2015.)

5 Tutkimuksen toteutus

Tässä luvussa esitellään ja perustellaan tässä opinnäytetyössä käytetty tutkimusmenetelmä. Lisäksi luvussa käydään läpi aineistonkeruumenetelmä ja kerrotaan, millä tavoin aineisto on tutkimukseen kerätty. Lopuksi tarkastellaan tutkimuksen luotettavuutta ja tekijöitä, jotka vaikuttavat tämän tutkimuksen luotettavuuteen.

5.1 Tutkimusmenetelmä

Tutkimuksen onnistumisen kannalta on tärkeää, että tutkija valitsee sellaisen tutkimusongelman, joka henkilökohtaisesti kiinnostaa häntä itseään. Tutkimuksessa tulee pyrkiä objektiivisuuteen eli siihen, että tutkimus olisi mahdollisimman yleispätevä ja puolueeton. (Uusitalo 2001, 57-58.) Hyvä tutkimus on johdonmukainen ja loogisesti toimiva kokonaisuus ja siksi oikean tutkimusmenetelmän valinta on tärkeää. Tutkimusmenetelmä valitaan tutkimusongelman mukaan, jolloin huomioidaan tutkimuksessa käytettävät aineistot ja tutkimustekniikat. Tutkimusmenetelmät ovat empiirisen tutkimuksen aineiston hankinta- ja analyysimenetelmiä, jotka voidaan jakaa laadullisiin eli kvalitatiivisiin ja määrällisiin eli kvantitatiivisiin menetelmiin. (Saukkonen 2017.)

Laadullisessa eli kvalitatiivisessa tutkimuksessa tavoitteena on ymmärtää kokonaisvaltaisesti tutkittavan ilmiön laatua, ominaisuuksia ja merkityksiä. Laadullista tutkimusta voidaan tehdä monin eri menetelmin, joissa painotetaan erityisesti näkökulmia liittyen ilmiön taustaan, esiintymisympäristöön, merkitykseen ja tarkoitukseen sekä ilmaisuun ja kieleen. (Koppa 2015a.) Määrällisessä eli kvantitatiivisessa tutkimuksessa tutkittavaa ilmiötä kuvataan ja tulkitaan käyttämällä tilastoja ja numeroita. Kiinnostuksen kohteina määrällisessä tutkimuksessa ovat usein erilaiset luokittelut ja vertailut, sekä ilmiön selittäminen numeroiden avulla. Laskennalliset ja tilastolliset analyysimenetelmät kuuluvat olennaisena osana määrälliseen tutkimukseen. (Koppa 2015b.) Määrällinen tutkimus pyrkii vastaamaan kysymyksiin ”kuinka paljon” ja ”miten usein”. Sen ominaispiirteitä ovat mittaaminen, tiedon strukturointi ja esittäminen numeroiden avulla, objektiivisuus eli puolueettomuus, yleistäminen ja vastaajien runsas lukumäärä. (Vilka 2007, 13.)

Tämän tutkimuksen menetelmäksi valittiin kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimusmenetelmä. Määrällinen tutkimusmenetelmä toimii hyvin silloin, kun tutkimusaineistoa kerätään kyselylomakkeella, systemaattisella havainnoinnilla tai käyttäen tilastoja tai muita aineistoja. Erityisesti käsityksiä ja asenteita tutkittaessa on yleistä käyttää aineiston hankintamenetelmänä kyselyitä. (Koppa 2011.) Kyselytutkimukset ovat pääsääntöisesti määrällisiä

tutkimuksia, joissa voidaan soveltaa tilastollisia tutkimusmenetelmiä. Kyselyissä kysymykset esitetään sanallisesti, mutta vastaukset ilmaistaan numeroiden avulla ja siksi kyselyiden aineistot muodostuvat yleisesti ottaen luvuista ja numeroista. (Vehkalahti 2014, 13.) Määrällistä tutkimusta toteutettaessa tutkijan lähdekriittisyys on tärkeää, hänen valitessaan lähteitä ja aineistoja tutkimukseensa. (Vilka 2007, 35).

5.2 Aineistonkeruumenetelmä

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää suomalaisten matkailijoiden mielipiteitä eläin-kohteiden eettisyydestä sekä eläin-kohteiden rooleista viihteessä, opetuksessa ja eläinten suojelussa. Tutkimus toteutettiin kyselytutkimuksena. Kyselytutkimus on erinomainen keino silloin, kun halutaan tutkia erilaisia yhteiskunnan ilmiöitä, ihmisten toimintatapoja, mielipiteitä sekä asenteita ja arvoja. Kyselylomakkeet ovat mittausvälineitä, joita voidaan soveltaa monenlaisiin tutkimuksiin, kuten esimerkiksi mielipidetiedusteluihin, soveltuvuustesteihin ja palautekyselyihin. (Vehkalahti 2008, 11.) Kyselytutkimuksessa tutkituille henkilöille annetaan kyselylomake, jonka kysymyksiin vastataan. Lomakkeen huolellinen suunnittelu on tärkeää, koska vastaajan täytettyä lomakkeen ei siihen voi jälkikäteen tehdä muutoksia. Tutkimuksen onnistuminen riippuu pitkälti siitä, onko lomakkeeseen onnistuttu laatia sisällöllisesti ja tilastollisesti oikeanlaisia kysymyksiä. (Vehkalahti 2008, 20.)

Kyselytutkimuksessa kysymykset laaditaan tutkimuksen tavoitteiden ja tutkimusongelman pohjalta. Kysymysten oikeanlainen muotoilu on tärkeää lomaketta suunniteltaessa, sillä huonosti muotoillut kysymykset aiheuttavat helposti virheitä tutkimustuloksiin. Jos vastaaja hahmottaa kysymykset eri tavalla kuin tutkija on ne tarkoittanut, tulokset vääristyvät. Kyselylomaketta suunniteltaessa on tärkeää kiinnittää huomiota kysymysten lukumäärään ja lomakkeen pituuteen. Liian pitkä lomake kerää helposti huolimattomia vastauksia tai vastaajat saattavat jopa jättää kokonaan vastaamatta. Lisäksi on huomioitava lomakkeen selkeys ja ulkoasu sekä varmistettava, että kysymykset etenevät loogisesti ja johdonmukaisesti. (Aaltola & Valli 2001, 100.)

Kyselytutkimus valittiin tämän opinnäytetyön aineistonkeruumenetelmäksi, koska tässä haluttiin tavoitella suurta ihmisjoukkoa ja tutkia heidän mielipiteitä. Kyselytutkimuksen etuna on se, että lomakkeella tehdyssä tutkimuksessa tutkija ei voi vaikuttaa omalla läsnäolollaan tai olemuksellaan vastauksiin, kuten esimerkiksi haastattelussa. Luotettavuutta lisää myös se, että kysymykset esitetään kaikille vastaajille samalla tavalla, eivätkä esimerkiksi äänenpainot vaikuta kysymysten esittämiseen ja johdattele tietynlaisiin vastauksiin. Lisäksi kyselytutkimuksen etuna on vastaamisajankohdan joustavuus, jolloin vastaaja

voi valita itselleen parhaan ajankohdan ja siten pohtia vastauksiaan rauhassa. Kyselytutkimuksen heikkoutena on esimerkiksi se, että vastaaja saattaa ymmärtää kysymyksen väärin eikä voi vastaamisen yhteydessä kysyä tarkennusta epäselviin kysymyksiin. Lisäksi vastaaja saattaa vastata epätarkasti tai jopa täysin aiheen vierestä. (Aaltola & Valli 2001, 101-102.)

5.3 Aineiston kerääminen

Tässä opinnäytetyössä tutkittiin suomalaisten matkailijoiden mielipiteitä kotimaisia ja ulkomaisia eläinkohteita kohtaan sekä selvitettiin, millaisina matkailijat kokevat eläinkohteiden roolit viihteessä, opetuksessa ja eläinten suojelussa. Aineistonkeruu toteutettiin kyselylomakkeen avulla. Kyselylomakkeen kysymykset oli valittu tutkimuksen tavoitteiden ja tutkimusongelman pohjalta. Lisäksi ne oli suunniteltu seuraamaan mahdollisimman tarkasti tutkimuksen viitekehystä ja siten, että kysymykset mittaisivat sitä, mitä niillä halutaankin mitata.

Kyselylomake (Liite 1) rakentui siten, että ensiksi kyselylomakkeessa kartoitettiin suomalaisten matkailijoiden taustatietoja, kuten ikää, sukupuolta ja matkustusmääriä. Tämän jälkeen kysyttiin, missä eläinkohteissa matkailijat ovat vierailleet, selvitettiin matkailijoiden halukkuutta vieraila eläinkohteissa matkansa aikana ja tiedusteltiin, vaikuttaako mahdollisuus vieraila eläinkohteessa matkan valintaan. Kyselylomakkeessa mainitut eläinkohteet valittiin lomakkeeseen siksi, että niiden ajateltiin edustavan tyypillisimpiä esimerkkejä eläinkohteista. Lopuksi tutkittiin matkailijoiden mielipiteitä eläinkohteita ja niiden rooleja kohtaan erilaisten väittämien avulla. Väittämien vastausvaihtoehtoina käytettiin Likert-asteikkoa mittaaman mielipiteitä ääripäästä toiseen vastausvaihtoehdoilla: en lainkaan samaa mieltä, jokseenkin eri mieltä, jokseenkin samaa mieltä, täysin samaa mieltä ja en osaa sanoa.

Viimeinen kysymys (kysymys numero 8) jaettiin selkeyden vuoksi neljään eri osioon. Ensimmäisessä osiossa ”eläinkohteiden merkitys yleisölle” tutkittiin vastaajien mielipiteitä eläinkohteiden rooleista viihteessä ja opetuksessa. Eläinkohteiden roolia opetuksessa mittaessa selvitettiin esimerkiksi sitä, miten hyvin vastaajat kokevat eläinkohteiden tarjoavan tietoa eläimistä ja niiden kokemista uhista. Tämä mittaa eläinkohteiden roolia viihteessä muun muassa siten, että jos opetuksellinen rooli jää vastaajien mielestä pieneksi, voidaan päätellä eläinkohteiden roolin korostuvan viihteessä. Toisessa osiossa ”eläinten hyvinvointi” oli tarkoituksena saada selville matkailijoiden mielipiteitä eläinten hyvinvoinnista ja kohtelusta eläinkohteissa.

Kolmannessa osiossa ”eläinten suojelu” haluttiin selvittää, miten vastaajat kokevat eläin-kohteiden roolin eläinten suojelussa ja uhanalaisten lajien säilyttämisessä. Tämä osa-alue on merkittävä siksi, että kuten teoriaosuudessa (2.4 Eläinten hyvinvointi) todetaan että, eläinkohteet usein perustelevat eläinten vankeudessa pitoa eläinten suojelulla ja uhanalaisten lajien säilyttämisellä. Viimeisessä osiossa ”vastuullinen matkailu” haluttiin selvittää matkailijoiden vastuullisuutta ja aktiivisuutta eettisissä valinnoissa eli esimerkiksi sitä, ottavatko matkailijat etukäteen selvää eläinkohteiden eettisyydestä ja vierailevatko he sellaisissa eläin-kohteissa, joissa eläinten hyvinvointi arveluttaa.

Kyselylomakkeeseen ei laadittu avoimia kysymyksiä. Syynä tähän oli se, että tutkija koki haasteelliseksi saada avoimet kysymykset muotoiltua siten, että vastaaja ymmärtäisi täysin, mitä kysymyksillä haetaan ilman, että kysymykset ohjailisivat vastaajaa. Lisäksi tutkija arveli, ettei suurin osa vastaajista olisi todennäköisesti pohtinut eläin-kohteiden eettisyyttä niin tarkasti, että he osaisivat vastata kattavasti avoimiin kysymyksiin. Kyselylomake luotiin käyttäen Webropol kysely- ja analyysityökalua. Webropol valittiin siksi, että se oli tutkijalle jo entuudestaan tuttu työkalu aikaisemmilta kursseilta. Kyselyn kohderyhmänä oli kaiken ikäiset suomalaiset matkailijat ja vastaukset kyselyyn kerättiin sosiaalisessa mediassa.

Kyselyn valmistuttua tutkija julkaisi linkin kyselyyn omalla Facebook-profiilillaan, minkä jälkeen osa hänen tuttavistaan jakoivat linkkiä eteenpäin. Kysely avattiin yhteensä 212 kertaa, joista vastauksia saatiin yhteensä 63. Vastausten lukumäärä jäi alle tavoitteen, sillä tavoitteena oli ollut saada vähintään sata vastausta. Tämän vuoksi kyselyn linkkiä kokeiltiin jakaa matkailuaiheilla keskustelufoorumeilla Suomi24.fi ja Anna.fi sivustoilla, jotka eivät kuitenkaan keränneet juurikaan vastauksia. Kyselyn jakamista Reilun matkailun yhdistyksen kontakteille ei pidetty vaihtoehtona siitä syystä, että vastauksia oltaisiin siten kerätty henkilöiltä, jotka ovat jo lähtökohtaisesti kiinnostuneet aiheesta. Kysely oli auki 29.8.2017 – 27.9.2017 välisenä ajankohtana.

5.4 Tutkimuksen luotettavuus

Luotettavuus on tärkeä osa mitä tahansa tutkimusta. Tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa otetaan huomioon kaksi peruskäsitettä: valideetti ja reliabiliteetti. Valideetti kertoo, mitattiinko tutkimuksessa sitä mitä haluttiinkin mitata. Valideetti on tutkimuksen luotettavuuden tärkein peruste, koska jos oikeaa asiaa ei mitata, myöskään reliabiliteetti ei toteudu. (Vehkalahti 2014, 41.) Valideettia arvioidaan tarkastelemalla, miten tutkimuksessa käytetyt teorian käsitteet ja kokonaisuudet sopivat mittariin eli tässä tapauksessa kyselylo-

makkeeseen. (Vilka 2007, 150). Tutkimuksen reliabiliteetti tarkoittaa tutkimuksen toistettavuutta ja ei-sattumanvaraisuutta. Lisäksi reliabiliteetissa tarkastellaan tutkimuksen tarkkuutta. Kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus on luotettava silloin, kun se on reliabeli eli tulokset pysyvät samoina mittauksesta toiseen. Tutkimuksen reliabiliteettia voi heikentää esimerkiksi väärin ymmärretyt kysymykset, vähäinen vastausprosentti ja epäselvät vastausvaihtoehdot. (Vilka 2007, 149-150.)

Tätä tutkimusta ei voida pitää luotettavana. Vastaajia pyrittiin saamaan suuri joukko (vähintään 100 vastaajaa), jotta voitaisiin yleistää vastaajien edustavan kaikkia suomalaisia matkailijoita. Koska vastaajien määrä jäi vähäiseksi (63 vastaajaa), voidaan tutkimustuloksia pitää ainoastaan suuntaa-antavina. Erityisen suuri kato vastaajissa ilmeni ikähaarukan keskiosassa, 31-50 ikävuoden välillä. Tämä johtunee siitä, että kyselyä jaettiin tutkijan omien Facebook-kontaktien kautta, joista suurin osa on iältään noin 20-vuotiaita. Lisäksi miehet vastasivat kyselyyn selkeästi vähemmän kuin naiset. Tämän tutkimuksen luotettavuutta heikentää myös avointen kysymysten puuttuminen kyselylomakkeesta. Vaikka kysymykset ja väittämät pyrittiin muotoilemaan mahdollisimman objektiivisiksi, ne ovat saattaneet ainakin jonkin verran ohjailla vastaajaa, joka ei ehkä muuten olisi tullut ajatelleeksi asiaa. Teoria-osuudessa on kuitenkin käytetty kattavasti luotettaviksi koettuja, ajankohtaisia kotimaisia ja kansainvälisiä lähteitä. Myös kyselylomakkeen kysymykset ja vastausvaihtoehdot on suunniteltu selkeästi ja kyselylomake on testattu useaan otteeseen ennen sen julkaisemista.

6 Tutkimustulokset

Tässä luvussa käydään läpi kyselystä saadut tutkimustulokset. Tulokset selitetään ja havainnollistetaan taulukoiden ja kuvioiden avulla. Kuviot nostavat esille tärkeimmät havainnot tuloksista ja taulukot havainnollistavat tarkemmin kaikkien vastausten jakautumisen.

6.1 Vastaajien taustatiedot

Kyselyyn johtanut linkki avattiin yhteensä 212 kertaa. Kyselyyn vastasi yhteensä 63 vastaajaa, joista 45 oli naisia ja loput 18 miehiä. Yli puolet (55,6 %) vastaajista oli iältään alle 30-vuotiaita. Toiseksi suurimman ikäryhmän muodostivat yli 50-vuotiaat, joita oli noin 30 % vastaajista. Vähiten vastaajia oli ikähaarukan keskiosassa, sillä heistä 11 % oli 31-40-vuotiaita ja vain muutama 41-50-vuotiaita. Alla olevassa taulukossa (taulukko 1) on nähtävillä eri ikäryhmien jakautuminen.

Taulukko 1. Vastaajien ikä (N=63)

	N	Prosentti
Alle 30	35	55,56%
31-40	7	11,11%
41-50	3	4,76%
Yli 50	18	28,57%

Yli puolet vastaajista (63,5 %) oli kotoisin Uudeltamaalta. Tämä johtuu siitä, että suurin osa tutkijan Facebook-kontakteista oli uusimaalaisia. Toiseksi eniten vastaajia (14,3 %) oli ilmoittanut kotimaakunnakseen Keski-Suomen. Loput vastaukset jakoutuivat hajanaisesti eri maakuntiin, joihin lukeutuvat Etelä-Karjala, Kanta-Häme, Kymenlaakso, Lappi, Pirkanmaa, Pohjanmaa ja Varsinais-Suomi.

Taulukko 2. Kuinka usein vastaajat matkustavat ulkomaille (N=63)

	N	Prosentti
Harvemmin kuin kerran vuodessa	19	30,16%
Kerran vuodessa	21	33,33%
2-3 kertaa vuodessa	19	30,16%
Useammin kuin kolme kertaa vuodessa	4	6,35%

Seuraavaksi vastaajilta tiedusteltiin, kuinka usein he matkustavat ulkomaille keskimäärin. Kuten yllä olevasta taulukosta (taulukko 2) ilmenee, vastaukset jakautuivat melko tasaisesti kolmen ensimmäisen vastausvaihtoehdon kesken. Harvemmin kuin kerran vuodessa, kerran vuodessa ja 2-3 kertaa vuodessa, keräsivät kukin noin 30 % vastauksista. Selkeä vähemmistö (6,4 %) kertoi matkustavansa useammin kuin kolme kertaa vuodessa.

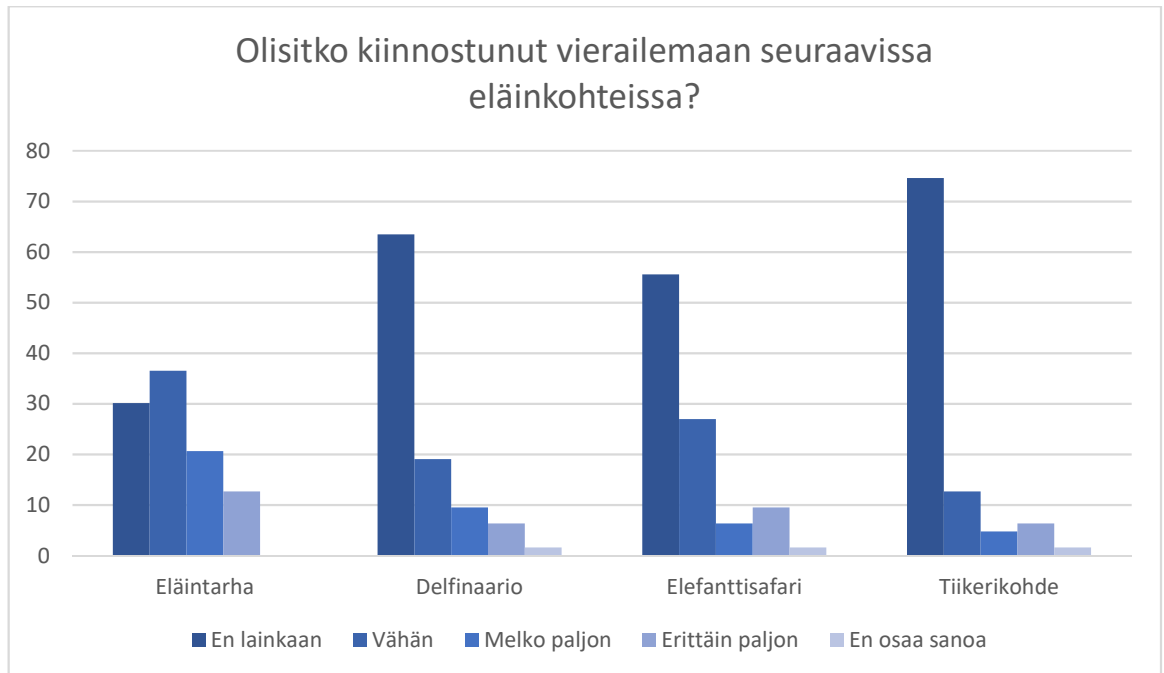
6.2 Kiinnostus eläinkohteita kohtaan

Seuraavaksi haluttiin mitata vastaajien kiinnostusta eläinkohteita kohtaan tiedustelemalla, missä eläinkohteissa he ovat vierailleet ja kuinka kiinnostuneita he olisivat vierailemaan eläinkohteissa tulevaisuudessa. Vastaajista suurin osa oli vierailut jossakin eläinkohteissa. Vastaajista 12,7 % ei ollut vierailut eläintarhassa, delfinaariossa, elefanttisafarilla tai tiikerikohteessa. Kuten alla olevassa taulukossa (taulukko 3) on nähtävillä, eläintarhassa oli vierailut suurin osa (85,7 %) vastaajista ja delfinaariossa yli puolet (54 %) vastaajista. Elefanttisafarilla oli vierailut 10 % vastaajista ja tiikerikohteessa vain yksi vastaaja.

Taulukko 3. Eläinkohteet, joissa vastaajat ovat vierailleet (N=63)

	N	Prosentti
Eläintarha	54	85,71%
Delfinaario	34	53,97%
Elefanttisafari	6	9,52%
Tiikerikohde (paikka, jossa voi silittää tiikereitä tai ottaa valokuvia niiden kanssa)	1	1,59%
En missään yllä olevista	8	12,7%

Vaikka suurin osa vastaajista oli vierailut jossakin yllä mainituissa eläinkohteissa, alla oleva kuvio (kuvio 1) osoittaa vastaajissa melko vähäistä kiinnostusta vierailla eläinkohteissa. Tiikerikohde kiinnosti eläinkohteena kaikkein vähiten, sillä selkeä enemmistö (74,6 %) vastasi, ettei olisi lainkaan kiinnostunut vierailemaan kyseisessä eläinkohteessa. Toiseksi vähiten vastaajia kiinnosti vierailla delfinaariossa, sillä 63,5 % vastasi, ettei olisi lainkaan kiinnostunut vierailemaan siellä. Noin puolet (55,6 %) vastaajista kertoi, ettei olisi lainkaan kiinnostuneita vierailemaan elefanttisafarilla ja 27 % oli vähän kiinnostunut. Kaikista eniten vastaajat olivat kiinnostuneita vierailemaan eläintarhassa, sillä 36,5 % oli kiinnostunut vierailemaan niissä vähän ja 20,6 % melko paljon.

Kuvio 1. Vastaajien kiinnostus vierailulla eläinkohteissa

Seuraavaksi vastaajilta kysyttiin, vaikuttaako mahdollisuus vierailla eläinkohteessa heidän matkakohteensa valintaan. Enemmistö (82,5 %) vastaajista kertoi, ettei mahdollisuus vierailla eläinkohteessa vaikuta yhtään heidän matkakohteensa valintaan. Vastaajista 14,3 % koki, että vaikuttaa vähän ja 3,2 % oli sitä mieltä, että vaikuttaa paljon. Näin ollen voidaan päätellä, etteivät vastaajat ole kovin kiinnostuneita vierailemaan eläinkohteissa, eikä eläinkohteilla ole vastaajien mielestä painoarvoa matkakohteen valinnassa.

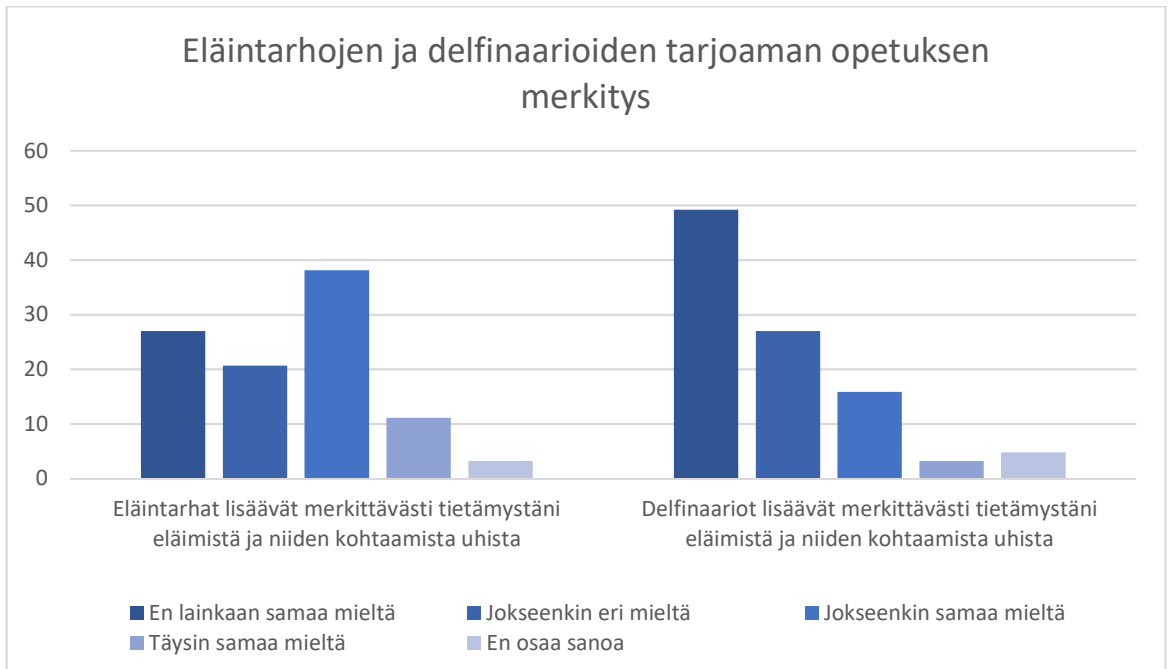
6.3 Eläinkohteiden merkitys yleisölle

Viimeisessä kysymyksessä tutkittiin vastaajien mielipiteitä eläinkohteiden rooleista erilaisien väittämien avulla. Eläinkohteiden merkitys yleisölle -osiossa mitattiin vastaajien mielipiteitä eläinkohteiden rooleista viihteessä ja opetuksessa. Vastausvaihtoehdot väittämiin olivat: en lainkaan samaa mieltä, jokseenkin eri mieltä, jokseenkin samaa mieltä, täysin samaa mieltä ja en osaa sanoa. Väittämään ”vierailen mielelläni eläinkohteissa ollessani matkoilla” vastaajista yli puolet (65 %) vastasi olevansa jokseenkin eri mieltä tai täysin eri mieltä. Jokseenkin samaa mieltä oli 25,4 % vastaajista. Vastaajista puolet (52,4 %) ei ollut lainkaan samaa mieltä siitä, että eläinkohteet olisivat tärkeä osa matkan virkistys- ja vapaa-ajan aktiviteetteja. Kuten kuvio 2 osoittaa, jokseenkin eri mieltä oli 19 % vastaajista ja 25,4 % oli jokseenkin samaa mieltä.

Kuvio 2. Vastaajien mielipiteet väittämään ”eläinkohteet ovat tärkeä osa matkan virkistys- ja vapaa-ajan aktiviteetteja” (N=63)

Eläintarhoilla nähtiin selkeästi olevan rooli opetuksessa. Eläintarhojen tarjoaman opetuksen merkitys kuitenkin jakoi vastaajien mielipiteitä; lähes puolet (47,6 %) vastaajista oli jokseenkin eri mieltä tai täysin eri mieltä siitä, että eläintarhat lisäävät merkittävästi heidän tietämystään eläimistä ja niiden kohtaamista uhista. Noin 40 % vastaajista oli puolestaan jokseenkin samaa mieltä. Eläintarhoilla nähtiin olevan selkeästi suurempi rooli opetuksessa kuin delfinaarioilla. Kuten alla oleva kuvio (kuvio 3) osoittaa, delfinaarioiden tarjoaman opetuksen merkityksestä mielipiteet olivat yhtenäisemmät; suurin osa (76,2 %) vastaajista ei kokenut delfinaarioiden lisäävän merkittävästi heidän tietouttaan eläimistä ja niiden kohtaamista uhista.

Kuvio 3. Vastaajien mielipiteet eläintarhojen ja delfinaarioiden tarjoaman opetuksen merkityksestä (N=63)

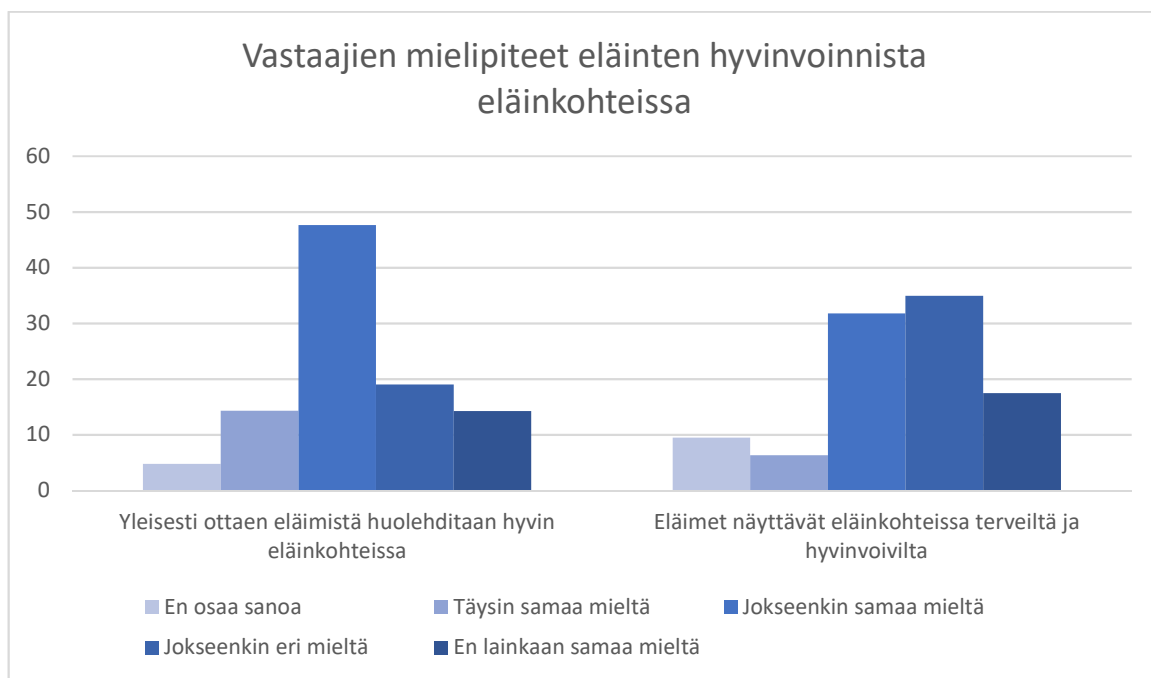
Vastaajien oma aktiivisuus tiedon saannissa vaihteli jonkin verran; yli puolet vastaajista (65,1 %) kertoi lukevansa yleensä eläimistä kertovat informaatiotaulut vieraillessaan eläin-kohteissa. Vastaajista 16 % oli jokseenkin eri mieltä ja 14,3 % täysin eri mieltä. Suurin osa (74,6 %) vastaajista oli jokseenkin samaa mieltä tai täysin samaa mieltä siitä, että luontodokumentit tarjoavat yhtä paljon tietoa eläimistä kuin eläin-kohteet. Eläin-kohteilla nähtiin olevan merkittävä rooli viihteessä, sillä lähes puolet (49,2 %) vastaajista oli täysin samaa mieltä väittämän kanssa siitä, että eläin-kohteet ovat olemassa pääasiassa viihdyttääkseen yleisöä (kuvio 4).

Kuvio 4. Vastaajien mielipiteet eläin-kohteiden pääasiallisesta tarkoituksesta (N=63)

6.4 Eläinten hyvinvointi

Seuraavassa osiossa mitattiin, miten vastaajat kokivat eläinten hyvinvoinnin eläinkohteissa. Vastauksista ilmeni, että lähes puolet (47,6 %) vastaajista oli jokseenkin samaa mieltä siitä, että yleisesti ottaen eläimistä huolehditaan hyvin eläinkohteissa. Kuten kuvio 5 voidaan havaita, kuitenkin jopa puolet (52,38 %) vastaajista oli jokseenkin eri mieltä tai täysin eri mieltä siitä, että eläimet näyttävät eläinkohteissa terveiltä ja hyvinvoivilta.

Kuvio 5. Vastaajien mielipiteet eläinten hyvinvoinnista eläinkohteissa (N=63)

Eläinkohteiden ei myöskään koettu tarjoavan eläimille luonnonmukaisia elinolosuhteita eikä mahdollisuutta eläinten lajinomaiseen käyttäytymiseen. Suurin osa (90,5 %) vastaajista oli sitä mieltä, että eläintarhojen elintilat eivät vastaa eläinten luontaista elinympäristöä. Eläinten ei myöskään koettu pystyvän käyttäytymään lajilleen sopivalla tavalla eläinkohteissa, sillä suurin osa (87,3 %) oli jokseenkin eri mieltä tai täysin eri mieltä, että eläimet pystyisivät käyttäytymään lajilleen sopivalla tavalla eläinkohteissa. Alla oleva taulukko (taulukko 4) havainnollistaa vastausten jakautumisen eläinten hyvinvointia koskeviin väittämiin.

Taulukko 4. Eläinten hyvinvointi (N=63)

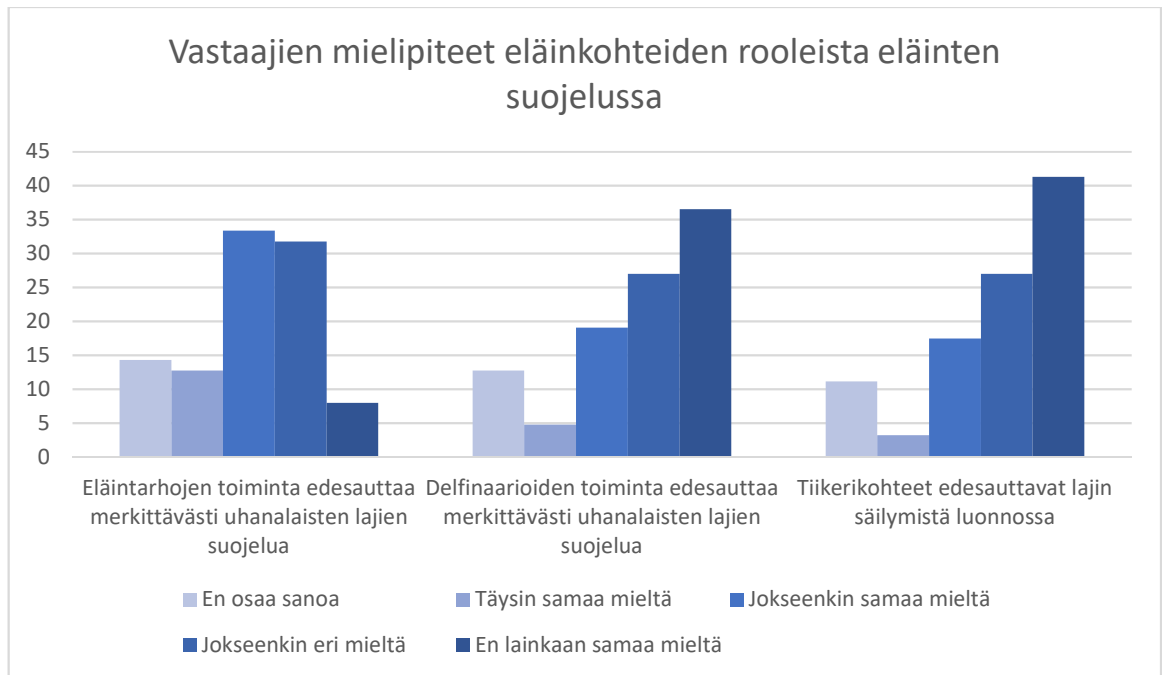
	En lainkaan samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä	En osaa sanoa	Yhteensä
Eläinten hyvinvointi	-	-	-	-	-	-
Eläinlaitteet tarjoavat eläimille turvallisen elinympäristön	10 15,87%	22 34,92%	25 39,68%	4 6,35%	2 3,18%	63
Eläimet näyttävät eläinlaitteissa terveililtä ja hyvinvoivilta	11 17,46%	22 34,92%	20 31,75%	4 6,35%	6 9,52%	63
Yleisesti ottaen eläinlaitteissa eläimistä huolehditaan hyvin	9 14,28%	12 19,05%	30 47,62%	9 14,29%	3 4,76%	63
Eläintarhojen elinolosuhteet vastaavat eläinten luontaista elinympäristöä	35 55,56%	22 34,92%	4 6,35%	2 3,17%	0 0%	63
Eläimet pystyvät käyttäytymään lajilleen sopivalla tavalla eläinlaitteissa	27 42,86%	28 44,44%	6 9,52%	1 1,59%	1 1,59%	63
Elefanteille ei aiheudu haittaa siitä, että turistit ratsastavat niillä safareilla	35 55,56%	11 17,46%	4 6,35%	5 7,94%	8 12,7%	63
Valokuvan ottamisesta tiikerin kanssa tai sen siirtämisestä ei aiheudu tiikerille haittaa	35 55,56%	14 22,22%	7 11,11%	2 3,17%	5 7,94%	63

Väittämään, jonka mukaan elefanteille ei aiheudu haittaa siitä, että turistit ratsastavat niillä safareilla, suurin osa (73 %) vastasi ”en lainkaan samaa mieltä” tai ”jokseenkin eri mieltä”. Kuten taulukosta yllä oleva taulukko (taulukko 4) osoittaa, enemmistö (77,8 %) vastaajista ei myöskään ollut samaa mieltä siitä, että valokuvan ottamisesta tiikerin kanssa tai sen siirtämisestä ei aiheutuisi tiikerille haittaa. Kuitenkin lähes puolet (46 %) vastaajista oli jokseenkin samaa mieltä tai täysin samaa mieltä siitä, että eläinlaitteet tarjoavat eläimille turvallisen elinympäristön. Puolet (50,8 %) vastaajista oli jokseenkin eri mieltä tai täysin eri mieltä.

6.5 Eläinten suojeleminen

Tässä osiossa haluttiin selvittää vastaajien mielipiteitä eläinlaitteiden rooleista eläinten suojelussa. Eläintarhojen rooli eläinten suojelussa herätti vastaajissa melko vastakkaisia mielipiteitä (kuviokuva 6). Vastaajista noin 30 % oli jokseenkin samaa mieltä ja noin 30 % jokseenkin eri mieltä siitä, että eläintarhojen toiminta edesauttaa merkittävästi uhanalaisten lajien suojelua. Mielipiteet delfinaarioiden toiminnasta olivat yhdenmukaisemmat: vastaajista yhteensä 63,5 % oli jokseenkin eri mieltä tai täysin eri mieltä siitä, että delfinaarioiden toiminta edesauttaisi merkittävästi uhanalaisten lajien suojelua. Jokseenkin samaa mieltä tai täysin samaa mieltä oli 23,8 % vastaajista. Tiikerikohteiden toiminnan ei juurikaan koettu edesauttavan tiikereiden säilymistä luonnossa. Noin 70 % oli jokseenkin eri mieltä tai täysin eri mieltä siitä, että tiikerikohteet edesauttavat lajin säilymistä luonnossa. Eläinten

suojelusta ei kysytty elefanttisafareiden kohdalla, koska niiden ei lähtökohtaisesti ajateltu edesauttavan elefanttien suojelua.

Kuvio 6. Vastaajien mielipiteet eläinkohteiden rooleista eläinten suojelussa (N=63)

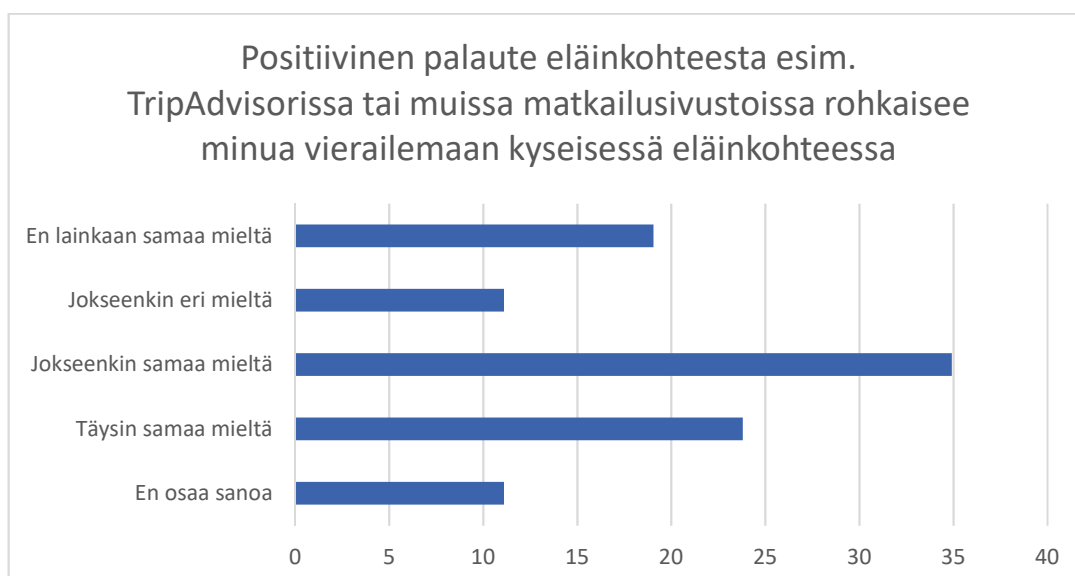
Yli puolet vastaajista (57,2 %) oli jokseenkin samaa mieltä tai täysin samaa mieltä siitä, että eläinkohteissa eläinten näkeminen saa heissä aikaan halun osallistua uhanalaisten eläinlajien suojeluun. Puolet (52,4 %) vastaajista oli jokseenkin samaa mieltä tai täysin samaa mieltä siitä, että eläinkohteet ovat tärkeitä paikkoja eläintutkimuksen kannalta. Väitelmä, jonka mukaan eläinkohteet mahdollistavat eläinten näkemisen tuhoamatta niiden luontaista elinympäristöä, jakoi vastaajien mielipiteitä, sillä vastaajista 47,6 % oli jokseenkin eri mieltä tai täysin eri mieltä ja 42,9 % jokseenkin samaa mieltä tai täysin samaa mieltä. Kuten alla oleva taulukko (taulukko 5) osoittaa, kuitenkin lähes puolet vastaajista (46 %) oli täysin samaa mieltä, että eläinkohteissa vierailun sijaan olisi parempi katsella eläimiä luonnossa.

Taulukko 5. Eläinten suojelu (N=63)

	En lainkaan samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä	En osaa sanoa	Yhteensä
Eläinten suojelu	-	-	-	-	-	-
Eläinkohteet ovat tärkeitä patkkoja eläintutkimuksen kannalta	9 14,29%	15 23,81%	25 39,68%	8 12,7%	6 9,52%	63
Eläinkohteet mahdollistavat eläinten näkemisen tuhoamatta niiden luontaista elinympäristöä	11 17,46%	19 30,16%	23 36,51%	4 6,35%	6 9,52%	63
Eläinkohteissa eläinten näkeminen saa aikaan halun osallistua uhanalaisten eläinlajien suojeluun	5 7,94%	18 28,57%	26 41,27%	10 15,87%	4 6,35%	63
Eläintarhojen toiminta edesauttaa merkittävästi uhanalaisten lajien suojelua	5 7,94%	20 31,75%	21 33,33%	8 12,7%	9 14,28%	63
Definaarioiden toiminta edesauttaa merkittävästi uhanalaisten lajien suojelua	23 36,51%	17 26,98%	12 19,05%	3 4,76%	8 12,7%	63
Tiikerikohteet edesauttavat lajin säilymistä luonnossa	26 41,27%	17 26,98%	11 17,46%	2 3,18%	7 11,11%	63
Eläinkohteissa vierailun sijaan olisi parempi katsella eläimiä luonnossa	1 1,59%	8 12,7%	12 19,05%	29 46,03%	13 20,63%	63

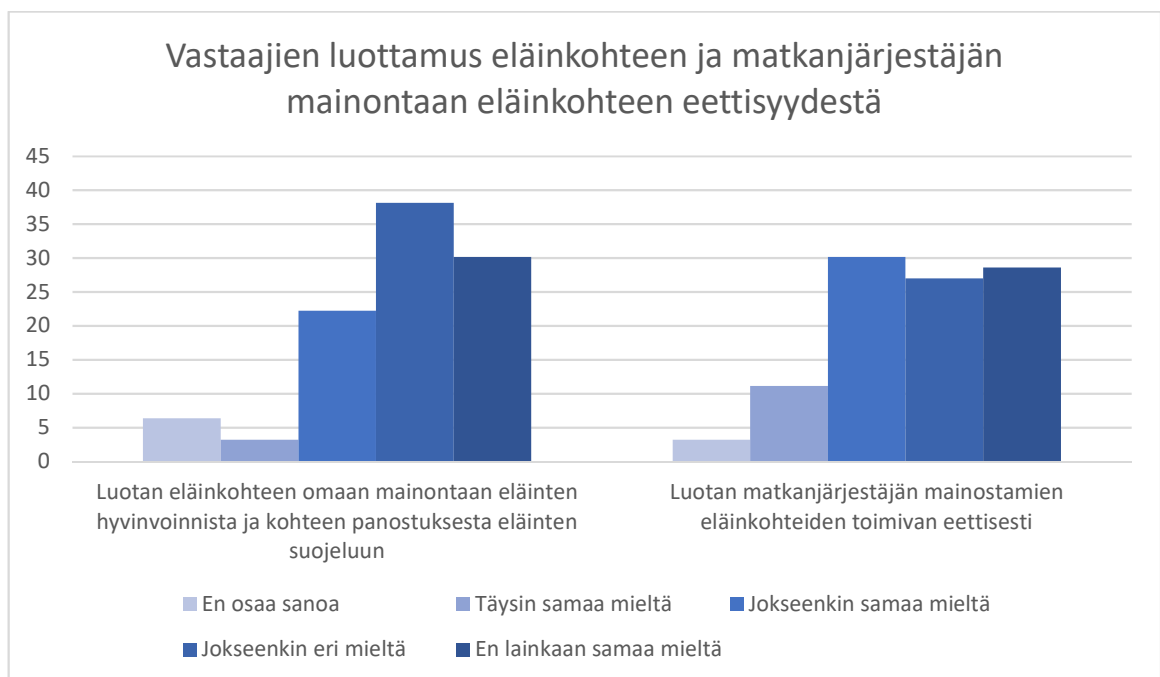
6.6 Vastuullinen matkailu

Viimeisessä osiossa haluttiin mitata vastaajien omaa vastuullisuutta matkailussa sekä aktiivisuutta eettisten valintojen tekemisessä. Vastaajista yli puolet (61,9 %) oli jokseenkin samaa mieltä tai täysin samaa mieltä siitä, että he yrittävät ennen eläinkohteessa vierailua selvittää, onko eläinkohteen toiminta eettistä. Vastaajista yhteensä noin 60 % oli jokseenkin samaa mieltä tai täysin samaa mieltä siitä, että positiivinen palaute eläinkohteesta esimerkiksi TripAdvisorissa tai muissa matkailusivustoissa rohkaisee häntä vierailemaan kyseisessä eläinkohteessa. Täysin eri mieltä oli 19 % vastaajista (kuvio 7).

Kuvio 7. Vastaajien mielipiteet siitä, rohkaiseeko positiivinen palaute matkailusivustolla heitä vierailemaan eläinkohteessa (N=63)

Yli puolet vastaajista ei luottanut eläinkohteen omaan mainontaan eläinkohteen eettisyydestä. Vastaajista reilusti yli puolet (68,3 %) oli täysin eri mieltä tai jokseenkin eri mieltä siitä, että he luottaisivat eläinkohteen omaan mainontaan eläinten hyvinvoinnista ja kohteen panostuksesta eläinten suojeluun. Jokseenkin samaa mieltä oli 22,2 % vastaajista. Matkanjärjestäjään luotettiin hieman enemmän: vastaajista 30,2 % oli jokseenkin samaa mieltä siitä, että he luottavat matkanjärjestäjän mainostamien eläinkohteiden toimivan eettisesti. Kuitenkin yhteensä yli puolet vastaajista (55,6 %) oli jokseenkin eri mieltä tai täysin eri mieltä. Alla oleva kuvio (kuvio 8) havainnollistaa vastaajien mielipiteiden jakautumisen.

Kuvio 8. Vastaajien luottamus eläinkohteen ja matkanjärjestäjän mainontaan eläinkohteen eettisyydestä (N=63)

Väittämään ”jos kohtaan epäeettistä toimintaa vieraillessani eläinkohteessa, pyrin vaikuttamaan eläinten hyvinvoinnin parantamiseen” vastaajista 36,5 % vastasi olevansa jokseenkin samaa mieltä. Vastausvaihtoehto ”en osaa sanoa” keräsi toiseksi eniten vastauksia. Tämä saattaa johtua siitä, että väittämä ei ollut riittävän selkeä eikä siinä määritelty, millä tavoin eläinten hyvinvoinnin parantamiseen pyritään vaikuttaa. Väittämän kanssa täysin samaa mieltä oli 17,5 % vastaajista. Vastaajista yli puolet (65 %) oli täysin samaa mieltä siitä, että he eivät vieraile sellaisissa eläinkohteissa, joissa eläinten hyvinvointi arveluttaa heitä. Alla oleva taulukosta (taulukko 6) voi nähdä vastausten jakautumisen vastuullista matkailua koskeviin väittämiin.

Taulukko 6. Vastuullinen matkailu (N=63)

	En lainkaan samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä	En osaa sanoa	Yhteensä
Vastuullinen matkailu	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	
Ennen eläin kohteessa vierailus yritän selvittää, onko eläin kohteen toiminta eettistä	4	8	16	23	12	63
	6,35%	12,7%	25,39%	36,51%	19,05%	
Positiivinen palaute eläin kohteesta esim. TripAdvisorissa tai muissa matkailusivustoissa rohkaisee minua vieraillemaan kyseisessä eläin kohteessa	12	7	22	15	7	63
	19,05%	11,11%	34,92%	23,81%	11,11%	
Luotan eläin kohteen omaan mainontaan eläinten hyvinvoinnista ja kohteen panostuksesta eläinten suojeluun	19	24	14	2	4	63
	30,16%	38,1%	22,22%	3,17%	6,35%	
Luotan matkanjärjestäjän mainostamien eläin kohteiden toimivan eettisesti	18	17	19	7	2	63
	28,57%	26,98%	30,16%	11,11%	3,18%	
Jos kohtaan epäeettistä toimintaa vieraillessani eläin kohteessa, pyrin vaikuttamaan eläinten hyvinvointiin parantamiseen	5	8	23	11	16	63
	7,93%	12,7%	36,51%	17,46%	25,4%	
En vieraille sellaisissa eläin kohteissa, joissa eläinten hyvinvointi arveluttaa minua	1	4	8	41	9	63
	1,59%	6,35%	12,7%	65,08%	14,28%	

7 Pohdinta

Tässä luvussa tarkastellaan tutkimustuloksia, tehdään johtopäätöksiä tuloksista ja kartoitetaan tulosten merkitystä. Lopuksi pohditaan opinnäytetyöprosessia, kuten työn toteutusta sekä tutkijan kohtaamia haasteita ja onnistumisia prosessin aikana.

7.1 Tulosten tarkastelu

Tässä tutkimuksessa selvitettiin suomalaisten matkailijoiden mielipiteitä eläinkohteiden eettisyydestä sekä eläinkohteiden rooleista viihteessä, opetuksessa ja eläinten suojelussa. Vastaajien määrä jäi kuitenkin vähäiseksi, eikä otannan siten voida katsoa edustavan kaikkia suomalaisia matkailijoita. Suurimman ikäryhmän vastaajissa muodostivat alle 30-vuotiaat ja suurin kato vastaajissa ilmeni ikähaarukan keskiosassa, 31-50 ikävuoden välillä. Miehiä osallistui kyselyyn selkeästi vähemmän kuin naisia. Näin ollen tämä tutkimus ei ole luotettava ja tutkimustuloksia voidaan pitää ainoastaan suuntaa-antavina.

Eläinkohteissa vierailu on yksi maailman suosituimmista vapaa-ajan aktiviteeteista ja niillä on merkittävä vaikutus matkailuelinkeinoon (Shani 2012). Tämä ilmeni myös tutkimustuloksissa, sillä suurin osa vastaajista oli vierailut jossakin eläinkohteessa. Eläinkohteita ei kuitenkaan pidetty tärkeänä osana matkan virkistys- ja vapaa-ajan aktiviteetteja. Yli puolet vastaajista vastasi myös, ettei vieraile mielellään eläinkohteissa ollessaan matkoilla. Shanin (2012) mukaan tutkimukset ovat osoittaneet, että matkailijat valitsevat pakettimatkoista todennäköisimmin sellaisen, joka sisältää kohtaamisen eläinten kanssa. Kuitenkin tässä tutkimuksessa havaittiin, ettei vastaajien mielestä mahdollisuus eläinkohteessa vierailuun vaikuta matkan valintaan. Merkittävää oli myös, että puolet vastaajista eivät olleet kiinnostuneita vierailemaan tulevaisuudessa eläinkohteissa lukuun ottamatta eläintarhoja. Eläintarhat kiinnostivat vastaajia kaikkein eniten ja suurin osa oli ainakin vähän kiinnostunut vierailemaan niissä.

Eläinkohteet ovat olleet pitkään jatkuvan kritiikin kohteena. Syinä kritiikkiin ovat muun muassa eläinten puutteelliset elinolosuhteet sekä epäinhimilliset koulutusmenetelmät ja eläimillä tehdyt näytökset. Eläinkohteiden kannattajat korostavat erityisesti eläinkohteiden roolia opetuksessa, tieteellisessä tutkimuksessa ja eläinten suojelutyössä. (Shani 2012). Tutkittaessa eläinkohteiden roolia opetuksessa havaittiin, että mielipiteet vaihtelivat suuresti riippuen eläinkohteesta. Eläintarhoilla tunnustettiin olevan rooli opetuksessa, sillä puolet vastaajista oli ainakin jokseenkin sitä mieltä, että eläintarhat lisäävät merkittävästi heidän tietouttaan eläimistä ja niiden kohtaamista uhista. Eläintarhoilla nähtiin olevan selkeästi

suurempi opetuksellinen merkitys kuin delfinaarioilla. Delfinaarioiden ei juuri koettu lisäävän vastaajien tietoutta eläimistä, joten voidaan päätellä delfinaarioiden roolin olevan pitkälti viihteessä. Eläintarhojen ja delfinaarioiden rooleista opetuksessa kysyttiin erikseen siksi, koska niiden koettiin lähtökohtaisesti tarjoavan kaikista eniten opetusta verrattuna muihin eläinkohteisiin.

Tutkimuksessa selvisi, että puolet vastaajista koki eläinkohteiden olevan tärkeitä paikkoja eläintutkimuksen kannalta. Eläinkohteiden rooli eläinten suojelutyössä herätti vastaajissa erilaisia mielipiteitä jälleen riippuen eläinkohteesta. Tuloksista ilmeni, että eläintarhojen toiminnan koettiin edesauttavan uhanalaisten lajien suojelussa, kun taas delfinaarioiden toiminnalla ei nähty olevan juurikaan vaikutusta uhanalaisten delfiinilajien suojelussa. Vastaajat olivat lähes yksimielisiä siitä, että tiikerikohteet eivät edesauta tiikereiden selviytymistä luonnossa. Elefanttisafareiden roolia eläinten suojelussa ei kysytty, koska elefanttisafareiden toiminnan ei lähtökohtaisesti ajateltu sisältävän eläinten suojeletta. Eläinkohteissa vierailulla ilmeni kuitenkin olevan merkitystä eläinten suojelun kannalta, sillä yli puolet vastaajista oli sitä mieltä, että eläinkohteissa eläinten näkeminen saa heissä aikaan halun osallistua uhanalaisten eläinlajien suojeluun.

Mitattaessa vastaajien mielipiteitä eläinten hyvinvoinnista eläinkohteissa, esiin nousi muutama ristiriitainen seikka: yli puolet vastaajista oli sitä mieltä, että yleisesti ottaen eläimistä huolehditaan hyvin eläinkohteissa ja lähes puolet sitä mieltä, että eläinkohteet tarjoavat eläimille turvallisen elinympäristön. Kuitenkin suurin osa vastaajista koki, etteivät eläimet näytä eläinkohteissa terveiltä ja hyvinvoivilta. Myöskään eläintarhojen elintilat eivät vastaajien mielestä vastaa eläinten luontaista elinympäristöä, eikä suurin osa kokenut eläinten pystyvän käyttäytymään lajilleen sopivalla tavalla eläinkohteissa. Elefanttisafareiden ja tiikerikohteiden toiminnasta koettiin myös aiheutuvan haittaa eläimille. Näin ollen tuloksista voidaan päätellä, että vaikka mielipiteet eläinten hyvinvoinnista saattavatkin riippua osittain eläinkohteesta, vastaajat eivät pääsääntöisesti koe eläinten voivan hyvin eläinkohteissa.

Matkailijan vastuulla on itse ottaa selvää, onko eläinkohteen toiminta eettistä. Vastuullisen matkailun periaatteiden noudattaminen ja erityisesti mahdollisten vahinkojen minimoiminen ovat hyviä keinoja eläinystävälliseen matkailuun. (Hakkarainen & McVeigh 2015.) Tuloksista ilmeni, että yli puolet vastaajista yrittää ennen eläinkohteessa vierailua selvittää, onko eläinkohteen toiminta eettistä. Suurin osa vastaajista ei vieraile sellaisissa eläinkohteissa, joissa eläinten hyvinvointi arveluttaa heitä. Hakkaraisen ja McVeighin (2015) mukaan matkailijan vastuulla on itse vaikuttaa eläinten olosuhteiden parantamiseen omalla toiminnallaan. Epäeettisten eläinkohteiden välttämisen lisäksi vastuullinen matkailija voi

esimerkiksi olla yhteydessä epäeettisesti toimivaan yritykseen tai kertoa kokemuksistaan esimerkiksi sosiaalisessa mediassa. Tässä tutkimuksessa vastaajista noin puolet kertoi pyrkivänsä vaikuttamaan eläinten hyvinvoinnin parantamiseen, jos he vierailevat epäeettisessä eläinlaitteessa.

Eettisesti toimivan eläinlaitteen erottaminen epäeettisistä voi olla matkailijalle haastavaa. Suomen eläinsuojeluyhdistyksen (SEY) mukaan epäeettisiä eläinlaitteita mainostetaan matkailijoille positiivisessa valossa. Eläinlaitteeseen saattaa esimerkiksi kertoa toimintansa sisältävän eläinten suojelutyötä, vaikka niin ei todellisuudessa olisi. (Puustinen 2016.) Tämän tutkimuksen tuloksista saatiin selville, että yli puolet vastaajista ei luota eläinlaitteen omaan mainontaan sen eettisyydestä. Matkanjärjestäjään luotettiin hieman enemmän, sillä vastaajista noin 40 % luottaa matkanjärjestäjän mainostamien eläinlaitteiden toimivan eettisesti. Merkittävää on myös se, että sosiaalisella medialla ilmeni olevan melko suuri vaikutus vastaajien mielikuviin eläinlaitteen luotettavuudesta; vastaajista jopa noin 60 % koki, että positiivinen palaute eläinlaitteesta esim. TripAdvisorissa tai muissa matkailusivustoissa rohkaisee häntä vierailemaan kyseisessä eläinlaitteessa. TripAdvisorilla yhtenä maailman suurimpina matkailusivustoina näyttääkin olevan suuri vaikutus matkailijoiden käyttäytymiseen eläinlaitteisiin liittyen ja se pystyisi omalla esimerkillään näyttämään eettistä suuntaa sekä matkailijoille että matkailuyrityksille.

Tässä tutkimuksessa selvisi, että matkailijat ovat kiinnostuneita eläinten hyvinvoinnista eläinlaitteissa ja he haluavat tehdä eettisiä ja vastuullisia valintoja matkaillessaan. Matkailijoiden tietoisuuden kasvu ympäristöstä, matkakohteista, kulttuureista ja eläinten olosuhteista nostattaa eettiset matkailupalvelut yhä suurempaan rooliin. Kuluttajat haluavat yhä enemmän vaikuttaa ja ottaa kantaa asioihin. Vastuullisen matkailun ennustetaan tulevaisuudessa muuttuvan yleiseksi välttämättömyydeksi ja suosituimmaksi matkustustavaksi. Matkailijoista saattaa tulla halukkaampia maksamaan enemmän eettisistä ja ekologisista palveluista, jotta esimerkiksi luontoa voitaisiin säästää. Eettisen toiminnan suosion noustessa matkailuyritysten onkin muutettava toimintaansa ja palveluitaan siten, että ne kiinnostavat valvotun matkailijaa. (Puhakka 2011.)

7.2 Opinnäytetyöprosessi

Opinnäytetyön tekeminen oli kokonaisuudessaan pitkä ja hidas prosessi. Aloin suunnitella opinnäytetyötäni jo syksyllä 2016, kun sain idean tutkittavasta aiheesta. Valitsin aiheeni täysin oman mielenkiintoni pohjalta, sillä olin jo pitkään pohtinut eläinlaitteiden eettisyyttä ja tunsin jokseenkin huonoa omatuntoa vieraillessani niissä. Osallistuin opinnäytetyön työ-

pajakurssille, josta sain paljon hyviä ideoita siitä, miten työni voisi rakentua. Kun sain hyväksynnän aiheanalyysiin, osallistuin varsinaiselle opinnäytetyökurssille. Kurssin jälkeen jatkoin itsenäisesti opinnäytetyöni työstämistä saaden kuitenkin tarvittaessa neuvoja opinnäytetyöni ohjaajalta. Työn aloittamisesta sen valmistumiseen kului aikaa reilu vuosi, sillä vuoden aikana kirjoittamisen ohella suoritin loput tutkintoon liittyvät kurssit, olin työharjoittelussa ja tein kesätöitä.

Aluksi ajattelin tehdä työni ilman toimeksiantajaa. Päädyin kuitenkin ottamaan työlleni toimeksiantajan, koska siten työlläni tuntui olevan enemmän merkitystä. Reilun matkailun yhdistys sopi toimeksiantajaksi erittäin hyvin, koska heidän tavoitteisiinsa kuuluu nimenomaan edistää vastuullista matkailua ja tiedottaa matkailijoita eettisistä valinnoista, mihin lukeutuu merkittävänä osana myös eläinkohteet. Lisäksi Reilun matkailun yhdistyksen verkkosivuilta löytyi paljon hyödyllistä tietoa aiheeseen liittyen. Tämä tutkimus ei varsinaisesti tuottanut uutta tietoa, mutta suomalaisten mielipiteiden selvittäminen aiheesta saattaisi hyödyttää jossain määrin matkailualalla toimijoita, kuten matkanjärjestäjiä, joiden valikoimiin kuuluu eläinkohteita.

Opinnäytetyössäni onnistuin mielestäni melko hyvin ottaen huomioon, että tämä on ensimmäinen itsenäisesti toteutettu tutkimukseni. Aiheeni on ajankohtainen, sillä se on puhuttanut paljon viime vuosina ja mediassa törmää jatkuvasti aiheeseen. Työn tavoite on esitelty ja rajattu sekä perusteltu mielestäni melko selkeästi. Löysin teoriaosuuteen paljon sekä kotimaisia että kansainvälisiä lähteitä, jotka ovat pääosin ajankohtaisia. Kyselylomake onnistui mielestäni kohtalaisen hyvin, sillä kysymykset linkittyivät hyvin yhteen teoriaosuuden kanssa. Kyselylomake olisi todennäköisesti onnistunut paremmin, jos siinä olisi ollut avoimia kysymyksiä ja joitakin kysymyksiä olisi voinut tarkentaa. Olisin halunnut myös ottaa kyselylomakkeeseen enemmän eettisyyttä mittaavia kysymyksiä, mutta suunnitellut kysymykset jätettiin pois, koska ne muuttivat kyselyn sävyä jokseenkin negatiiviseen suuntaan.

Suurin haaste opinnäytetyöprosessi oli aiheen valinta. Mietin pitkään erilaisia aiheita, kunnes keksin tämän aiheen. Myös aiheen rajaaminen oli melko haastavaa, koska halusin paneutua yhden eläinkohteen sijaan eläinkohteisiin yleensä ja ottaa esimerkkeiksi useampia eläinkohteita. Näin ollen opinnäytetyöstä olisi helposti tullut sekava ja se olisi saattanut lähteä rönsyilemään pysymättä johdonmukaisena. Laajasta aiheesta huolimatta opinnäytetyöstäni tuli mielestäni melko johdonmukainen ja tutkimuksen tavoitteet saavutettiin pääosin. Työn tekeminen oli kokonaisuudessaan monivaiheinen, johon mahtui paljon mielekkäitä hetkiä kirjoittamisen ja tiedonhankinnan parissa sekä myös hetkiä, jolloin opinnäytetyössä eteneminen tuntui haastavalta. Minulla ei ollut tarkkaa aikataulua työn tekemiseen

enkä osaa sanoa olisiko se helpottanut tai vaikeuttanut prosessin etenemistä. Kaiken kaikkiaan olen kuitenkin tyytyväinen lopputulokseen.

8 Lähteet

- AAA legal 2015. Thailand passes new animal rights legislation. Luettavissa: <http://www.aacoth.com/2015/legal-news/thailand-passes-new-animal-rights-legislation/>. Luettu: 17.2.2017.
- Aaltola, E. 2004. Eläinten moraalinen arvo. Otavan kirjapaino Oy. Keuruu.
- Aaltola, E. 2013. Johdatus eläinfilosofiaan. Gaudeamus Oy. Helsinki.
- Aaltola, J. & Valli, R. 2001. Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. PS-kustannus. Jyväskylä.
- Animal Welfare Institute 2017. Dispelling the Arguments of Captivity Proponents. Luettavissa: <https://awionline.org/content/dispelling-arguments-captivity-proponents>. Luettu: 20.2.2017.
- Animalia 2017. Eläinetiikka. Onko eläimillä oikeuksia? Luettavissa: <http://animalia.fi/elainetiikka/>. Luettu: 1.8.2017.
- Bale, R. 2015. Visitors Can't Tell If a Tourist Attraction Is Bad for Animals. Luettavissa: <http://news.nationalgeographic.com/2015/10/151021-tourism-wildlife-welfare-conservation/>. Luettu: 5.6.2017.
- BBC, 2014. Ethics guide. Animal welfare legislation. Luettavissa: http://www.bbc.co.uk/ethics/animals/defending/legislation_1.shtml. Luettu: 17.2.2017.
- Born Free Foundation 2017. European dolphinarium. Luettavissa: <http://www.born-free.org.uk/campaigns/zoo-check/zoos/eu-zoo-inquiry/country-reports/dolphinarium-report/>. Luettu: 20.2.2017.
- Canadian Federation of Humane Societies (CHFS) 2017. Animal welfare defined: The Five Freedoms. Luettavissa: http://cfhs.ca/info/understanding_animal_welfare. Luettu: 26.2.2017.
- Eläinpolitiikka 2017. Vetoisuus uudeksi eläinsuojelulaksi: Suomeen maailman paras eläinsuojelulaki. Luettavissa: <http://elainpolitiikka.fi/vetoisuus/>. Luettu: 16.2.2017

Eläinsuojelulaki 1996/247. Luettavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19960247#L2P19>. Luettu: 8.1.2017.

Fennell, D. 2012. *Tourism and animal ethics*. New York: Routledge.

Frost, W. 2011 *Zoos and tourism: conservation, education, entertainment?* Channel View Publications.

Hakkarainen, M & McVeigh, T. 2015. Eläimet viihdyttävät – mutta millä hinnalla? Reilun matkailun yhdistys. Luettavissa: <http://www.reilumatkailu.fi/elaimet-viihdyttavat-muttamalla-hinnalla/>. Luettu: 25.7.2017.

Heino, J. 2015. Finnmatkat lopettaa norsusafarit: Eettisyys matkailun nouseva trendi. Studio55.fi. Luettavissa: <http://www.studio55.fi/matkailu/article/finnmatkat-lopettaa-norsusafarit-eettisyys-matkailun-nouseva-trendi/5293808>. Luettu: 12.5.2017.

Ilmastonkestävää matkailua 2016. Termit tutuksi. Reilun matkailun yhdistys. Luettavissa: <http://ilmastokestavaamatkailua.fi/331-termit-tutuksi>. Luettu: 4.3.2017.

Koltola, M. 2013. Tom Regan – mies, joka haastoi hyvinvointiteorian. *Animalia*, Artikkele. 3/2013. Luettavissa: https://issuu.com/animaliary/docs/animalia_3_13_lowres/12 Luettu: 19.10.2016.

Koppa 2011. Käsitysten ja asenteiden kuvaaminen. Jyväskylän yliopisto. Luettavissa: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/ongelmanasettelu/kasitysten-ja-asenteiden-kuvaaminen>. Luettu: 31.7.2017.

Koppa 2015a. Laadullinen tutkimus. Jyväskylän yliopisto. Luettavissa: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/laadullinen-tutkimus>. Luettu: 31.7.2017.

Koppa 2015b. Määrällinen tutkimus. Jyväskylän yliopisto. Luettavissa: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/maarallinen-tutkimus>. Luettu: 31.7.2017.

Kotkavirta, J. & Nyysönen, S. 2006. *Filosofinen etiikka*. WSOY. Helsinki.

La Dolphin Connection 2015. Ten reasons why dolphins shouldn't be in captivity. Blogi. Luettavissa: <http://www.blog-les-dauphins.com/en/ten-reasons-why-dolphins-shouldnt-be-in-captivity/>. Luettu: 19.2.2017.

Lahtinen, V & Kivelä, L. 2016. Nyt on viimeinen tilaisuutemme pelastaa eläinlaki. Animalia. Luettavissa: <http://animalia.fi/2016/09/nyt-on-viimeinen-tilaisuutemme-pelastaa-elainlaki/>. Luettu: 8.1. 2017.

Liimatainen, K. 2016. Maailman suurin matkailusivusto laittaa villieläimille haitalliset turistikohdeet pannaan – ”Merkittävä askel kohti julmuuksien lopettamista”. Helsingin Sanomat. Luettavissa: <http://www.hs.fi/matka/art-2000002925229.html>. Luettu: 12.5.2017.

Markwell, K. 2015. Animals and tourism. Understanding diverse relationships. Bristol, UK: Channel View Publications.

Matthews, J. 2007. Can Ecotourism Save Tigers in India? Eco Tour. Luettavissa: <http://www.ecotourdirectory.com/ecotours/india/can-ecotourism-save-tigers-in-india.php> Luettu: 30.10.2016.

Markkinointi & Mainonta 2016. TripAdvisor linjasi - villieläimille haitallisiin kohteisiin ei enää saa lippuja. Luettavissa: <http://www.marmai.fi/uutiset/tripadvisor-linjasi-villielaimille-haitallisiin-kohteisiin-ei-ena-saa-lippuja-6590714>. Luettu: 27.10.2017.

Nahill, B. 2013. Tiger Tourism: Can Travel Help Save These Big Cats? Voices for biodiversity. Luettavissa: <http://voicesforbiodiversity.org/articles/tiger-tourism-can-travel-help-save-these-big-cats>. Luettu 30.10.2016.

Puhakka, R. 2011. Matkailukysynnän trendit vuoteen 2030 mennessä. Lahden ammattikorkeakoulu. TULEVA – Tulevaisuuden matkailijat-projekti. Luettavissa: http://www.kulmat.fi/images/tiedostot/Artikkelit/tuleva_trendit_2030.pdf. Luettu: 12.5.2017.

Puustinen, S. 2016. Lomaelämyksiä eläinten kustannuksella. Eläinten ystävä – Suomen eläinsuojeluyhdistysten liiton verkkolehti. Suomen eläinsuojeluyhdistys. Luettavissa: <http://www.elaintenystava.fi/artikkelit/maailmalta/82-lomaelamyksia-elainten-kustannuksella>. Luettu: 24.7.2017.

Reilun matkailun yhdistys 2016. Mitä on reilu matkailu? Luettavissa: <http://www.reilumatkailu.fi/reilun-matkailijan-ohjeet/mita-on-reilu-matkailu/>. Luettu: 4.3.2017

Reilun matkailun yhdistys 2017a. Yhdistys. Luettavissa: <http://www.reilumatkailu.fi/yhdistys/>. Luettu: 2.10.2017.

Reilun matkailun yhdistys 2017b. Mitä on reilu matkailu? Luettavissa: <http://www.reilumatkailu.fi/reilun-matkailijan-ohjeet/mita-on-reilu-matkailu/>. Luettu: 12.11.2017.

Responsible travel 2017. Elephant trekking holidays – Right or wrong? Luettavissa: <http://www.responsibletravel.com/holidays/elephant-conservation/travel-guide>. Luettu: 23.2.2017.

Saukkonen, P. 2017. Tutkimusongelma ja tutkimuskysymys.

Tutkielmanteon tukisivut. Helsingin yliopiston yleisen valtio-opin laitos. Luettavissa: <http://www.mv.helsinki.fi/home/psaukkon/tutkielma/Tutkimusmenetelmat.html>. Luettu: 30.7.2017.

SEY Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto 2016. Suomi on pudonnut kehityksen kelkasta — maahamme on saatava maailman edistyksellisin eläinsuojelulaki. Luettu: 17.2.2017. Luettavissa: <http://www.sey.fi/ajankohtaista/tiedotteet/703-suomi-on-pudonnut-kehityksen-kelkasta-maahamme-on-saatava-maailman-edistyksellisin-elainsuojelulaki>.

Shani, A. 2012. A quantitative investigation of tourists' ethical attitudes toward animal-based attractions. Luettavissa: [file:///C:/Users/k%C3%A4ytt%C3%A4j%C3%A4/Downloads/139_158_Paper01_Pages_from_133_248_Tourism_2012_02ENcrop%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/k%C3%A4ytt%C3%A4j%C3%A4/Downloads/139_158_Paper01_Pages_from_133_248_Tourism_2012_02ENcrop%20(1).pdf). Luettu: 17.10.2016.

Simonen, R. 2007. Onko eläimillä oikeuksia? Paatos: filosofinen kulttuurilehti 2/2007. Verkkojulkaisu. Luettavissa: <http://jarjestot.uta.fi/aatos/paatos/arkisto/2007-2/paatos20705.html> Luettu: 17.10.2016.

SPCA New Zealand 2016. The 5 Freedoms. Luettavissa: <https://www.rnzspca.org.nz/animal-welfare/the-5-freedoms>. Luettu: 27.2.2017.

Stara 2014. Särkänniemen delfinaario halutaan sulkea: "Eivät kuulu huvipuistoon". Viihdeuutiset. Luettavissa: <https://www.stara.fi/2014/05/27/sarkanniemen-delfinaario-halu-taan-sulkea/>. Luettu: 12.5.2017.

Sustainable Tourism 2014. Sustainable tourism definitions. What do they all mean? Luettavissa: <http://www.sustainabletourism.net/sustainable-tourism/definitions/>. Luettu: 4.3.2017.

Särkänniemi 2017. Kysymyksiä ja vastauksia delfiinien siirrosta. Luettavissa: <http://www.sarkanniemi.fi/delfinaario/>. Luettu: 12.5.2017.

Tanakasempipat, P. 2016. Reuters. Thailand's tiger tourism expands despite raid on infamous tiger temple. Luettavissa: <http://www.reuters.com/article/us-thailand-tigers-idUSKCN10Y0D5> Luettu: 29.10.2016.

Uusitalo, H. 2001. Tiede, tutkimus ja tutkielma – johdatus tutkielman maailmaan. WSOY. Helsinki.

Vehkalahti, K. 2014. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Oy Finn Lectura Ab.

Vilkkä, H. 2007. Tutki ja mittaa – määrällisen tutkimuksen perusteet. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Jyväskylä.

ZSL 2016. The Zoological Society of London. Luettavissa: <https://www.zsl.org/education/how-breeding-programmes-work> Luettu: 30.10.2016.

Walls, D. 2015. Animal rights movement. Luettavissa: <http://www.sonomoma.edu/users/w/wallsd/animal-rights-movement.shtml> Luettu: 17.10.2016.

WAZA 2005. World Association of Zoos and Aquariums. Building a Future for Wildlife – The World Zoo and Aquarium Conservation Strategy. Bern: WAZA. Luettavissa: http://www.waza.org/files/webcontent/1.public_site/5.conservation/conservation_strategies/building_a_future_for_wildlife/wzacs-en.pdf Luettu: 19.10.2016.

WAZA 2014. World Association of Zoos and Aquariums. Visitor survey. Luettavissa: http://www.waza.org/files/webcontent/1.public_site/5.conservation/un_decade_biodiversity/WAZA%20Visitor%20Survey%20Report.pdf Luettu: 22.10.2016.

World Animal Protection 2016. Tiger selfies exposed: A portrait of Thailand's tiger entertainment industry. Luettavissa: http://www.worldanimalprotection.org/sites/default/files/int_files/tiger_selfies_exposed_a_portrait_of_thailands_tiger_entertainment_industry.pdf Luettu: 30.10.2016.

WWF 2016. Species. Tigers. Luettavissa: <http://www.worldwildlife.org/species/tiger> Luettu: 29.10.2016.

Ympäristöministeriö 2016. Mitä on kestävä kehitys. Luettavissa: http://www.ymparisto.fi/fi-fi/ymparisto/kestava_kehitys/mita_on_kestava_kehitys. Luettu: 4.3.2017.

Liitteet

Liite 1. Kyselylomake

Matkailijoiden mielipiteet eläinkohteiden eettisyydestä sekä niiden rooleista viihteesä, opetuksessa ja eläinten suojelussa

Tämä kyselytutkimus on osa matkailualan ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyötä. Tutkimus toteutetaan toimeksiantona Reilun matkailun yhdistykselle. Tässä opinnäytetyössä tutkitaan suomalaisten matkailijoiden mielipiteitä kotimaisten ja ulkomaisten eläinkohteiden eettisyydestä sekä selvitetään, millaisina matkailijat kokevat eläinkohteiden roolit viihteesä, opetuksessa ja eläinten suojelussa. Tutkimukseen vastataan nimettömänä, eikä vastaajia pystytä yhdistämään annettuun vastaukseen. Kyselyyn vastaaminen vie aikaa muutaman minuutin. Suuret kiitokset kyselyyn osallistumisesta!

Taustatiedot

1. Ikä *

- Alle 30
- 31-40
- 41-50
- Yli 50

2. Sukupuoli *

- Mies
- Nainen

3. Maakunta *

- Ahvenanmaa Etelä-Karjala Etelä-Pohjanmaa Etelä-Savo
- Kainuu Kanta-Häme Keski-Pohjanmaa Keski-Suomi Kymenlaakso Lappi Pirkanmaa Pohjanmaa Pohjois-Karjala Pohjois-Pohjanmaa Pohjois-Savo Päijät-Häme Satakunta Uusimaa
- Varsinais-Suomi

4. Kuinka usein matkustat ulkomaille keskimäärin? *

- Harvemmin kuin kerran vuodessa

- Kerran vuodessa
- 2-3 kertaa vuodessa
- Useammin kuin kolme kertaa vuodessa

Tutkimuskysymykset

5. Missä seuraavissa eläinkohteissa olet vierailut? *

- Eläintarha
- Delfinaario
- Elefanttisafari
- Tiikerikohde (paikka, jossa voi silittää tiikereitä tai ottaa valokuvia niiden kanssa)
- En missään yllä olevista

6. Olisitko kiinnostunut vierailemaan seuraavissa eläinkohteissa matkallasi? *

Vastausvaihtoehdot:

1. En lainkaan 2. Vähän 3. Melko paljon 4. Erittäin paljon 5. En osaa sanoa

Eläintarha

Delfinaario

Elefanttisafari

Tiikerikohde (paikka, jossa voi silittää tiikereitä tai ottaa valokuvia niiden kanssa)

7. Vaikuttaako mahdollisuus vierailla eläinkohteessa matkakohteesi valintaan? *

- Vaikuttaa matkakohteen valintaan paljon
- Vaikuttaa matkakohteen valintaan vähän
- Ei vaikuta yhtään

8. Missä määrin seuraavat väittämät vastaavat mielipidettäsi? *

Vastausvaihtoehdot:

1. En lainkaan samaa mieltä 2. Jokseenkin eri mieltä 3. Jokseenkin samaa mieltä 4. Täysin samaa mieltä 5. En osaa sanoa

Eläinkohteiden merkitys yleisölle

Eläinkohteet ovat tärkeä osa matkan virkistys- ja vapaa-ajan aktiviteetteja

Eläinten tempuja on mukavaa katsella näytöksissä

Vierailen eläinkohteissa mielelläni ollessani matkoilla

Ilman eläinkohteita ei olisi mahdollisuutta nähdä villieläimiä

Eläintarhat lisäävät merkittävästi tietämystäni eläimistä ja niiden kohtaamista uhista

Delfinaariot lisäävät merkittävästi tietämystäni eläimistä ja niiden kohtaamista uhista

Luen yleensä eläimistä kertovat informaatiotaulut vieraillessani eläinkohteissa

Luontodokumentit tarjoavat yhtä paljon tietoa eläimistä kuin eläinkohteet

Eläinkohteet ovat olemassa pääasiassa viihdyttääkseen yleisöä

Eläinten hyvinvointi

Eläinkohteet tarjoavat eläimille turvallisen elinympäristön

Eläimet näyttävät eläinkohteissa terveiltä ja hyvinvoivilta

Yleisesti ottaen eläinkohteissa eläimistä huolehditaan hyvin

Eläintarhojen elintilat vastaavat eläinten luontaista elinympäristöä

Eläimet pystyvät käyttäytymään lajilleen sopivalla tavalla eläinkohteissa

Elefanteille ei aiheudu haittaa siitä, että turistit ratsastavat niillä safareilla

Valokuvan ottamisesta tiikerin kanssa tai sen silittämisestä ei aiheudu tiikerille haittaa

Eläinten suojelu

Eläinkohteet ovat tärkeitä paikkoja eläintutkimuksen kannalta

Eläinkohteet mahdollistavat eläinten näkemisen tuhoamatta niiden luontaista elinympäristöä

Eläinkohteissa eläinten näkeminen saa aikaan halun osallistua uhanalaisten eläinlajien suojeluun

Eläintarhojen toiminta edesauttaa merkittävästi uhanalaisten lajien suojelua

Delfinaarioiden toiminta edesauttaa merkittävästi uhanalaisten lajien suojelua

Tiikerikohteet edesauttavat lajin säilymistä luonnossa

Eläinkohteissa vierailun sijaan olisi parempi katsella eläimiä luonnossa

Vastuullinen matkailu

Ennen eläinkohteessa vierailua yritän selvittää, onko eläinkohteen toiminta eettistä

Positiivinen palaute eläinkohteesta esim. TripAdvisorissa tai muissa matkailusivustoissa rohkaisee minua vierailemaan kyseisessä eläinkohteessa

Luotan eläinkohteen omaan mainontaan eläinten hyvinvoinnista ja kohteen panostuksesta eläinten suojeluun

Luotan matkanjärjestäjän mainostamien eläinkohteiden toimivan eettisesti

Jos kohtaan epäeettistä toimintaa vieraillessani eläinkohteessa, pyrin vaikuttamaan eläinten hyvinvoinnin parantamiseen

En vieraile sellaisissa eläinkohteissa, joissa eläinten hyvinvointi arveluttaa minua